

CSALÁDI REGÉNYTÁR

◦ ◦ ◦ ◦ ◦ ◦ UGY

A MINT VOLT

◦ ◦ ◦ ◦ ◦ IRTA ◦ ◦ ◦ ◦ ◦

G. BÜTTNER JULIA

A Szent - István - Társulat kiadása

Családi Regénytár.

A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesíti a *Szent-István-Társulat*, midőn *Családi Regénytár* cím alatt új vállalatot indít, mely a maga nemében egyedül álló hazai irodalmunkban. Regényeket és elbeszéléseket nyújt e vállalatban, a legjelesebb hazai és idegen katolikus íróktól, de csak oly műveket, melyek a kath. szépirodalom minden követelményének megfelelnek: kiváló irodalmi beccsel bírnak, de egyszerűen tiszta erkölcsi légkörben mozognak s valódi keresztény fölfogást tükröznek vissza. Valóban égető szükség is van arra, hogy a katolikusoknak oly szórakoztató olvasmányaik legyenek, a melyek sem hitüket, sem erkölceiket nem sértik; melyek szellemüket gyönyörködtetik, de harmóniában is vannak katolikus világnézetükkel és erkölcsi fölfogásukkal. Ezért reméljük, hogy a *Családi Regénytár* kedvező fogadtatásra talál a katolikus olvasóközönségnél, melynek pártolása csak ösztönzésül fog szolgálni a minden áldozatra kész *Szent-István-Társulatnak*, hogy ez új vállalatát minél szélesebb alapokon fejlessze.

A *Családi Regénytár* 10 íves kötetekben jelenik meg, az egyes kötetek ára csinos angolvászonkötésben csak egy korona. A *Családi Regénytár* kötetei megrendelhetők a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.), valamint minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben.

A „Családi Regénytár”-ból

megjelentek :

I-ső és II-ik kötet.

Germaine eszménye. Irta **Montal Mária.** Fordította **Szentannai.** — **D'Arboud** ezredes három párbaja. Irta **Beugny d'Hagerne.** Fordította dr. **Rada I.**

III-ik kötet.

Útak az életben. Irta **Cyprián.**

IV-ik kötet.

Filemon ezredes. Irta **C. De Lamiraudie.** Fordította **A. Vilma.** — **Hol a boldogság?** Irta **Minna Canth.** Finnből fordította **Bán A.**

V-ik és VI-ik kötet.

Eszter. Eredeti irányregény az alkoholizmus ellen. Irta **X... grófnő.**

VII-ik és VIII-ik kötet.

Éliane. Irta **Graven Ágostné.** Ford. dr. **Rada I.**

IX-ik kötet.

Rajzok a kuruczvilágból. Irta **Kincs István.**

X-ik, XI-ik és XII-ik kötet.

A vértanu szelleme. Történeti regény. Irta **Filó Károly.**

XIII. kötet.

Úgy a mint volt. Elbeszélés. Irta **Büffner Julia.**

CSALÁDI RÉGÉNYTÁR.

Úgy a mint volt

Elbeszélések

Irta

G. BÜTTNER JULIA

Budapest

A Szent-István-Társulat kiadása

VIII., Szentkirályi-utca 28.

STEPHANEUM, A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT NYOMDÁJA,
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.

TIZ ÉV MULVA.

Künn, a leereszkedő alkonyat sötétjén át jöttek le a magasból a nagy esőcsöppek s erős zuhogással verték-mosták az ablakot.

Bent pedig nagy könycsöppek estek ökölbe szorított két kezemre, amint ott álltam az ablaknál.

Oda voltam borulva az ablakpárkányra s ott sírtam. Sírtam a harag, a bánat, a gyász könyeit. Mert tíz éves szívem haragban lázongott s bánattal gyászolt.

Egy gyönyörű bábut sirattam. Szép feje összetörve előttem feküdt az ablak párkányán és csupa selyembe s csipkébe öltözött formás kis teste a mellettem álló széken ült, fej nélkül.

A szeles szobaleány ütötte le a szépséges Helmát, aztán eldugta s én hosszas keresés után úgy találtam meg darabokra tört fejjel.

Akkor voltam először távol az otthon melegétől egyedül. Nagybátyám hozott el magával édes anyámtól s én meg Helmát hoztam el magammal.

— Oh, bár sohase jöttünk volna ide, erre a Mezősre! — siránkoztam az ablaknál.

Csupa föl nőttek közt' voltam s azok ritkán figyelik és értik meg a gyermekek lelki világát. S ez megtéveszti a gyermek hitét a nagyok igazságosságában.

— Oh, milyen rosszak is itt ezen a Mezősön az emberek! — sóhajtottam én is mindegyre, — mert senki sem szánakozott szegény Helma halálán s a szobaleány letagadta, elesküdté még azt is, hogy valaha látta.

Megátkozta minden hozzátartozóit a multban és a jövőben, ha ő tud róla.

— Az az utálatos, az az utálatos! — panaszkodtam sírva. Gyűlöltem most azt a vörösképu hazug leányt s ökölbe szorított kezeim ott az ablaknál a sujtó igazságszolgáltatást kívánták.

Már Helma összetört feje egészen nedves volt könyeimtől, mikor a vállamon keresztül hervadt kis kéz nyult át s átfogta egyik öklömet.

Nem hallottam az ajtót nyílni, sem a lépteket a vastag futószőnyegen és kissé összerezsentem.

— Jöjjön, Lullika, imádkozzunk — szólalt meg egy nyájas, nyugodt hang mögöttem.

Megbotránkozva fordultam hátra. Pedig aki megszólított szeretett és én is szerettem.

Már nem egészen fiatal uri nő volt, az angol-

kisasszonyok rendjéből. Fekete fátyolából keskeny arcza fehérén kivált a szoba szürkességében. Semethey Anna, ide Mezősre, beteg nagynéném-mel jött a zárdából, mint kísérő társ.

— Jöjjön — szólított újra — nyolcz óra van. Imádkozni fogunk.

— Nem megyek! — kiáltottam haraggal. — Én csak mindig imádkozzak a bűnösökért, a bűnösök meg csak mindig vétkeznek, vétkeznek. Ki nem állhatom a bűnösöket!

— De hisz' éppen azért fogunk imádkozni, hogy megbánják a bűneiket. S akkor büntelenek lesznek.

— De kérem, hisz' azok nem bánják meg! Mint ez a Kalári! Megöli Helmát és még eltagadja! Ő bűnbe esett és meg nem bánja a bűnét, hanem még énekel és tánczol, mikor nem látják. Én meg imádkozzak érte, hogy az Isten bocsássa meg neki és fogadja kegyelmébe s áldja meg! No, és tudja nagysád, minő áldást kíván magának Kalári? Hogy ne legyen az orrán annyi pattanás. Hát most ha mi imádkozunk a bűnösökért, az Isten még meghallgatja könyörgésünket és a többi bűnös közt Kalarit is kegyelmébe fogadja. S neki nem lesz többé az orrán pattanás. Mikor pedig az a gonosz megérdemelné, hogy még a füle is csupa pattanás legyen.

— Ne kíváncsion senkinek rosszát, kis leányom, mert lássa, az is bűn.

— Hisz' én nem kívánok mást, csakhogy az Isten sorba verje a bűnösöket, hogy azok megjavuljanak. Tudom, akkor Kalárit is jól megverné. Azt a gyilkost!

Az apácza csitítólag fejemre tette kezét.

— Ne használjon olyan nagy szavakat, Lullika. Az a bábu nem volt élő lény. Csak porcellán feje volt.

— Hisz' éppen az a borzasztó! Éppen az, hogy nem volt élő! Mert ha élő lett volna, szegényke nem halt volna meg egészen, a lelke odább élne. De mert porcellánból volt, hát nem volt halhatatlan lelke szegénykének és oda van örökre! — s újra zokogni kezdtem. — És én, én most még imádkozzak azért, a ki őt örökre elpusztította? Soha!

Az apácza vigasztalni próbált.

— Ne busuljon olyan nagyon. Jöjjön, nem azért fogunk imádkozni, hogy Kalári szebb legyen. Csak maga segít nekem imádkozni azokért, a kik sötétben tévelyegnek.

— Azokért szívesen imádkozom — bólintottam rá.

És ott hagytam a szegény bábút s készséggel mentem Semethey Annával szobájába, a hol ő en-

gemet kézen fogva vezetett alá-föl, míg másik kezével olvasóját szívéhez szorította. Úgy jártunk együtt, mialatt ő buzgón imádkozott velem a tévelygőkért, a kik sötét uton járnak, messze távolodva a világosságtól.

Hogy ezekért imádkoztunk, azt igen helyén valónak találtam. Mert rögtön elképzeltem őket, amint ketten, vagy talán hárman is, igen, hárman, egy özvegy asszony s két gyermeke mennek, tévelyegnek a sötétben. Az asszony vezeti a kicsinyeket. Éheznek és fáznak. Pedig a hátuk mögött kunyhó áll, tűz ég benne és enni kapnának. De ők csak mennek, csak mennek előre. Meg-megbotlanak a rögbe, kőbe és mindig messzebbre tévelyegnek. Hanem most a mi imádságunk utánuk fog menni. Megtalálja őket és visszavezeti. Mint egy lángocska az örök világosságból, úgy fog nekik világítani, hogy el ne tévelyedjenek.

— Szegények! — sóhajtottam megkönnyeb-
bülten.

— Kik? — kérdé halkán az apácza.

— No, hát az az asszony és a gyermekek.
A tévelygők — és elbeszéltem, a mit gondoltam.

Csak egy idő múlva mondta:

— Férfi is lehet.

— Ah nem, nem lehet — vetém ellen. — A férfi bátor és erős, nem fárad el. Az nem is félhet a

messzeségtől. Én csak az asszonyt sajnálom és a gyermekeket, ha szegények és tévelyegnek a sötét világban.

— Minden ember egyformán szánandó, ha testileg vagy lelkileg nyomorék és szegény. Legyen az akár gyermek, akár agg, akár nő, akár férfi.

— De kérem, az olyan férfi, ha csavargó, az víg és goromba. Az csak pénzt akar és kinevetne, ha imádkoznánk érte.

Az apácza elfordult.

— Annál inkább kell az olyanokért imádkoznunk, a kik gúnyolódnak — mondta kis vártatva — mert a gúnyolódók még súlyosabban fognak bűnhődni.

Semethey Anna, a szelidlelkű, ájtatos angolhölgy, most komoly intelemre használta föl tévedésemet, míg tíz év múlva szelid galambnevetéssel emlékezett vissza arra, hogy én akkor a ferde sarkú, félrecsapott kalapú csavargókat tartottam tévelygőknek.

Tíz év múlva!

Igen, tíz év múlva ismét a kezemet fogta és ismét az alkony szürkésege vett minket körül a szobában. Csakhogy nagyon távol Mezőstől, a hol tíz év előtt látogatáson együtt voltunk.

Most én voltam nála a p—i angolhölgyek zárójában. Ott kerestem föl. Csak átutazóban siettem be hozzá.

Egyszerű kis szobájában fogadott. Csak úgy kértem le a fogadóterembe, hogy egy régi ismerőse óhajtja üdvözölni, de lábbaja miatt nem jöhetett le a lépcsőkön.

Fölmentem hozzá az emeletre, de most nem futva törtetem be nagy zajjal az ajtaján, mint tíz év előtt szoktam nagybátyámnál.

Komolyan, nyugodtan mentem végig a hosszú keskeny szobán, egész az ablakig, ahol az angol-hölgy, mikor meglátott, fölállt székéről s idegenül üdvözölt.

De én közelébe érve, szerető örömmel hevesen megöleltem. Erről aztán rám ismert. Megcsókolt s kissé eltolt magától, hogy jobban megnézzen.

— Lullika! ugyancsak nagy lett! De milyen nagy! Soh'se hittem, hogy így megnőjjön. Persze, az én emlékemben mindig csak a «kicsike» volt — s megsimogatott. — És nagyon megváltozott, nagyon.

Szeretettel nézett végig rajtam.

— Nagy lettem, úgy-e, nagy? És gondolt reám néha, nagysád? — kérdeztem kis kezét újra megcsókolva s igaz szeretettel tekintve le rá. Mert hisz' én megnőttem, ő pedig az évek súlya alatt mintha meghajolt volna.

— Néha? — mosolygott föl hozzám szelíden. — Azóta minden estén imádkoztam magáért, kis

leányom, abban az időben, mikor Mezősön együtt imádkoztunk.

Meghatottan, melegen köszöntem meg. Aztán tréfára fordítottam.

— Mikor a többi sötétben tévelygőkért imádkozott? Pedig olykor megeshetett, hogy én éppen akkor valami nagyon kivilágított, fényes bálteremben táncoltam.

— Ott is hasznára válhatott az imádságom. Sőt ott talán még legjobban — nevetett galambszelid nevetéssel.

Elkomolyodtam.

— Igen. Igaz. Ott is védhetett. Talán éppen a halál körül táncoltam s az imádság megvédett, megtartott.

— A halál nem a legrosszabb.

Igaz, a bűn rosszabb. De hát az imádság talán közém és a rossz közé állt s attól is megvédett.

— Nos és visszaemlékezett néha maga is, kis leányom, arra az időre Mezősön.

— Gyakran és nagy szeretettel gondoltam arra, mikor olyan jó volt hozzám nagysád s úgy beszélt velem, mint egy felnőtt emberrel. Tudom, sok baja volt velem. Mert nehéz természetem volt, úgy-e? Alkalmatlan és kellemetlen voltam.

— Nem. Nekem nem. Gyermekes eszméit olyan

állhatatosan védte ugyan, mintha önfejű lenne, pedig könnyen hajlítható volt.

— Oh, egyszer mégis nagyon terhére voltam. Mikor a szobaleány összetörte a bábumat.

— No, de az nagy eset is volt.

És Semethey Anna visszaemlékezett arra, hogy én akkor a bűnösök iránt milyen engesztelhetetlen ellenszenvvel voltam és nem szántam a toprongyos csavargókat sem, ha azok tévelyegnek.

S ismét fölhangzott a szobában az apácza szelid galambnevetése.

— Igen, én nagyon el voltam busúlva a bábumért s az irtott ki akkor minden részvétet szívből.

— Remélem, azóta nem volt ahhoz hasonló nagy bánata?

Sóhajtottam.

Abban a korban voltam, mikor az elmúlt fájdalmakat szívesen emlegetjük.

— Éppen, éppen ilyen volt. Oh, egészen olyan! De még nagyságommal arányban sokkal nagyobb. Aztán...

Itt elhallgattam. Mert egyszerre nagyon csekélynek és értéktelennek látszott az a bánat.

— Aztán? — kérdé várakozva.

— Aztán sírtam és busultam, éppen úgy, mint akkor. És hiába mondták, éppen úgy, mint akkor

a bábura, hogy az csak egy szép üres fej. Olyan ez is, mintha csak porcellán-bábu lenne. Hiába volt minden! Mert én úgy bánkódtam érte, hogy majd meghaltam. Megint éppen azon bánkódtam, hogy miért volt csak olyan üres porcellán-fej, miért nem volt halhatatlan lelke? Akkor nem halt volna meg egészen az én lelkemnek.

— Szegényke! Nem próbálta meg a sötétben tévelygőkért imádkozni?

— Nem. Minek? Ha nincs halhatatlan lelke, nem lehet meg menteni. Nem is lehetett. Elvesztettem egészen. Pedig milyen nagyon kedves volt nekem! Akkor azt hittem, Istenhez kell térnem bánatommal.

— Csak nem gondolt a halálra? — és a szelid kīs angolhölgy igen szigorúan nézett reám.

— Nem. De ide akartam jönni. Itt akartam enyhülést keresni. Olyan zaklatott, olyan fáradt voltam s kegyedre gondoltam, hogy a szívében mennyei nyugalom van s lelkében az Isten békéje. Úgy vágytam olyan lenni és úgy élni, távol minden szenvedéstől, mint kegyed.

— Én? Édes gyermekem, én? Hisz' mikor mi Mezősön együtt imádkoztunk, akkor a szenvedés és bánat soha sem volt távol tőlem. Sőt mindig és mindenütt mellettem volt. Mindig, mindig velem, mellettem.

ljedten néztem halvány arczába.

— Oh, Istenem! hát szenvedett? Szenvedett mindig, mindenütt? Nem feledett még itt e szent helyen sem? Nem talált békét, nyugalmat így elmenekülve, elrejtve sem? Én pedig most már jóformán el is felejtettem nagy bánatomat! De sőt többre vittem: beláttam, hogy én voltam a hibás. Mert miért nem ismertem föl az igazságot? Miért nem ismertem föl értékét, vagyis értéktelenségét annak az embernek? Kegyed pedig szenvedett. Hosszú éveken át mindig egyformán szenvedett! Milyen érzelem, milyen hatalmas érzelem volt az! Mennyivel magasabb, igazabb, mint az enyém!

Hevesen átöleltem az apácát.

— Milyen volt ő? Szép nagyon? És rossz nagyon? — kérdém susogva, míg elrejtettem arczomat a vállán.

— Kicsoda?

— Hát a kiért a zárdába ment.

Az angolhölgy gyöngéden megsimogatta kezemet, melyet kezében tartott.

— A fiatalság csupa regénynek tartja az életet. Olyan regénynek, melynek minden lapja szerelemmel van tele írva. Pedig az élet könyvében sokkal több van írva más egyébről. Tengernyi szenvedés, melyben nincs egy csöppnyi szerelem. Szörnyű tragédiák, szerelem nélkül. És annyi

igaz boldogság és békés megelégedés szerelem nélkül.

— Hogyan?...

— Úgy, hogy az életben is, mint az egy év folyamában, a tavaszt nyár követi s azt az ősz és a tél. S igen gyakori az olyan tavasz, mikor nem lehet virágot szedni, hanem hideg, fagyos, bús borulat van fölöttünk. Nekem sem volt tavaszom, ha magamról kell beszélnem.

— Beszéljen kérem, igen kérem. Már tíz év előtt annyit töprengtem: miért választotta ezt a sorsot? Később biztosra vettem, hogy valami szomorú szerelmi történet.

— Rosszul gondolta, nem szerelmi történet.

— Nem az? Szabad arra kérnem, hogy elmondja nekem, hogy hát mi volt?

— Elmondom hát sorsom sorát magának, kis leányom. De tegye le kalapját és keztyűit.

— Örömmel. Így hát tovább maradhatok. És nem leszek térhére?

— Nem, nem lesz. Ha a gyermekleánykát szivembe fogadtam, most a hajadon is szivemben lakik. Elhíheti.

— Elhiszem és boldog vagyok, ha érdemesnek tart.

Aztán szorosan mellé ültem, mint egykor. Kezét két kezembe vettem s csöndesen vártam.

— Fiatalabb voltam, mint maga most, édes kis leányom, mikor ebből a zárdából, mint bevégzett-nevelésű nagy leány, hazamentem.

Anyám nem élt már s így nem tudtam, hogy az ő akarata volt, hogy itt neveljenek.

— Egészen árva volt?

— Atyám élt, de azért mintha egészen árva lettem volna, úgy magamra voltam hagyatva. A mint hazaérkeztem, tudtomra adta, hogy a háztartást olyan asszony vezeti, a kiben ő megbízik, így abba ne avatkozzak, másként tehetek, a mit akarok. Többet nem gondolt velem.

Nagy vagyonunk mellett atyám nagy házat vitt és sok ember járt-kélt nálunk. De köztem és ezek közt az emberek közt állt valami, mint egy fal, vagy mint egy folyam. Azt hiszem a bűn volt.

— A bűn? — kérdém ijedten.

— Igen, a bűn, a nemtelen gondolatok és a nemtelen tettek. Azért riadtam vissza én tőlük s azért érezték ők is magukat velem szemben kellemtelenül.

— Mind?

— Mind. Még atyám is. S ezért, ha nagy férfitársaság gyűlt össze házunknál, atyám megparancsolta, hogy szobámban maradjak. Vagy elküldött az erdőszlakba.

Olyankor czigányzene is volt és zajos tivornyák,

Úgy a mint volt.

melyeknek nyomait a cselédség nem mindig takarította el akkorra, mikor én hazaérkeztem.

Az erdészlakba szívesen mentem. Az erdészek derék emberek voltak, egyszerűek, igazak, mint az erdő maga. Náluk igen boldog voltam s mindig azt óhajtottam: bár ők lennének a szüleim. De otthon mindig féltem.

Különösen azóta, mikor egyszer beteg voltam s nem mehettem el a megérkező társaság elől. Akkor egész éjjel főnvirrasztottam, mert bár szobám az épületnek más szárnyában messze esett a mulatózóktól, de a lárma, a zene, az összetört üvegek csörömpölése egészen hozzám hallatszott.

Éjfél tájt a főlépcsőn többen lerohantak a kertbe, hová még odaláttam a hold fényénél. Valakit kergettek. Végig kergették az utakon s az ablakom alatt utólérték. Megsebezhettek, mert fájdalmasan fölkiáltott. Lehet, hogy meg is ölték. Elrémülten zártam be gyorsan az ablakot, hogy ne lássam és ne halljam. S aztán egész éjjel reszketve imádkoztam.

Reggel ablakom alatt foltokban állt a vér. Még alig hajnalodott, mikor megláttam. Lementem s az útszélről homokot szedve, a vérfoltokat behintettem.

Akkor a fűvön át egy öreges férfi jött oda. Őszülő, nagy sárga szakálú feje kevélyen hátra

volt szegve s vörös, gyulladt szemével gonoszul nézett le reám.

Ismertem, hogy a legtekintélyesebb úr a környéken, de azt is tudtam, hogy nagyon gonosz ember, kártyás és romlott lelkű.

Gyakran láttam őt hires négyes fogatán behajtani hozzánk s nyomában a többiek jöttek, kiknek mintha vezetőjük lett volna.

A cselédség elejtett szavaiból hallottam, hogy ő hordja ide a vendégeket, akik aztán legtöbbször kifosztva, botrányos lármával távoznak.

Mikor odajött hozzám, recsegő gőgös hangon reám szólt:

— Mit csinál itt? Miért nem alszik?

Borzadtam tőle, de nem mutattam.

— Ezt a vért temettem el. Mert embervért nem szabad temettetlen hagyni.

Elnevette magát. Csunya gonosz, csufondáros nevetéssel.

— Kutyavér is lehet.

— Ez embervér. Pedig a gonoszul kiontott vér az Istenhez kiált.

— Eh, prédikálni is tud? Majd megmondom az atyjának, hogy mennél előbb küldje vissza a klastromba. Az ilyen angyalféle csak oda való. No, meg az égbe! Itt nagyon is fölösleges

— Köszönöm — mondtam, én is büszkén

emelve föl fejeimet — magam is óhajtok oda visszamenni. Mert nagyon is tudom, hogy itt nem jó helyen vagyok.

Azzal befutottam.

Atyámat aztán nyilván ő figyelmeztette s ingerelte ellenem. Mert már másnap magához hivatott és intett, hogy addig is óvakodjak a vendégeire leselkedni és valamit azokról rosszra magyarázni, a míg visszaküldhet engem a zárdába. Mert az most rögtön nem történhetik meg, mivel előbb a vagyoni ügyeket kell rendezni. Azt különben előre is kijelenti, hogy nem engedi meg nekem a zárda számára valamit elidegeníteni.

Ebből láttam, hogy az a gonosz öreg ember azt hitte, reám ijeszt, ha azzal fenyeget, hogy vissza kell mennem a zárdába.

Atyám aztán színlelt haraggal fordult ellenem, hogy megbántom vendégeit s rossz hírbe hozom a házáat. Hisz' a világban élő ember nem tehet úgy, mintha templomban lenne. S ő mindenből csak azt látja: minő ferde irányban neveltek. Ekkor kezdett nekem először a vallás és Isten ellen beszélni. Bizonylyal azt is annak a dölyfös öregnek a tanácsára.

Előbb csak gúnyolódott. De én kitértem a gúny elől. Akkor haraggal kezdte magyarázni s vitatni az istentagadás igazságát. Eleinte kevesléssel, gyer-

meknek nézett engem, a kit a csúfolódás megteveszthet. De mikor aztán észokokkal sem tudott meggyőzni, akkor egy csomó bölcsészeti munkát hozott s oda dobta asztalomra.

— Olvasd! és meg fogsz térni makacs tudatlanságodból. Mert meglátod, hogy ítélnék a fe hitedről olyan fölvilágosult nagy szellemek, mint ezek itt mind.

— Ezek itt mind csak gyarló emberek és könyveik gyarló emberek által írt gyarló szavak. De engem az örök Isten örök igazságú igéi vezetnek — s letaszítottam a könyveket a földre.

Atyám nagy haraggal ott hagyott, hogy másnap újra megpróbálja. De mikor czélt nem ért, végre úgy meggyűlölt engedetlenségemért — mint ő nevezte — hogy többé látni sem akart s végkép az erdőszlakba küldött.

Ott aztán úgy éltem, mint az álomban. Mint álomban jártam-keltem az erdőben a csöndes fák alatt, míg lelkem folyton azon gyötrődött, hogy atyám az örök kárhozat útján tévelyeg. Oh, hogy gyötört az a tudat! Hogy bántott, zaklatott, nyugtot nem hagyva!

Aztán mindegyre csak azon töprengtem, miként mentsem meg őt! Mert hisz nekem, mint gyermekének, szent kötelességem mindent elkövetni, hogy megtérítsem tévelygéséből.

Egyszer aztán, mint égi világosság, úgy jött lelkembe az a gondolat, hogy haza megyek, fölkeresem atyámat barátai közt. S ott, azok jelenlétében fogok vele beszélni. Mint szent Katalina, úgy fogok érvelni és ha a kegyelem velem lesz, megtérítem őket valamennyit. Vagy legalább atyámat.

De ezt csak akkor tartottam lehetségesnek, ha tőlük távol s egészen egyedül voltam, csak az erdő fái álltak körültem. Mert mihelyt az erdőt elhagyva, leindultam a parkhoz vezető uton, rögtön elfogott a gyáva rettegés.

— Más volt az, kedves nagysád, szent Katalinával — mondtam én. — Mert az alexandriai szép királyleány pogányokat, de nemes gondolkodású bölcs férfiakat térített meg, míg azok ott kegyetknél istentagadó, elvetemült kártyások voltak.

Az apácza szomorúan bólintott.

— Egyszer mégis összeszedtem minden bátorságomat s hazamentem. Atyámmal a kertben találkoztam. Boszúsan kérdezett: mit keresek itt? Mire elmondtam, hogy végette jöttem. Csak az ő lelki üdvéért bátorkodtam rendeletét megszegni. Meg akarom menteni őt és barátait az örök kárhózzattól.

S azért még le is térdeltem előtte.

Haraggal eltaszított s fenyegetett, hogy a bolon-

dok házába zárat, ha ilyen módon nevetségessé teszem őt.

Búsan tértem vissza az erdészlakba s nem merem többé arra gondolni, hogy saját erőmből megtérítsem őt. A szent Szűzhöz fordultam hát segítségért. Hozzá könyörögtem, följánlva neki életemet, halálomat.

De hasztalan volt minden, ott lent a kastélyban tovább folyt a kártyások dorbézolása.

Míg egyszer aztán a törvény keze nyult közéjük. Valami büntett jött napfényre s annak szálai egészen hozzájuk vezettek.

Vád alá kerültek mind valamennyien. De a hatalmas, gonosz öreg emberért valahogy aztán mégis abbanhagyták, eltakarták az egész bűnügyet.

Mikor én ezt megtudtam, természetesen nem maradhattam otthon. Irtóztam atyámtól s ő sem akart többé velem találkozni.

Ide menekültem hát vissza e szent helyre. S azóta itt éltem s csak annak éltem, hogy atyámért könyörögjek. És szakadatlanul imádkoztam, hogy lelke befogadja a hitet, hogy meglássa az utat, melyre térnie kell, hogy megbánja bűneit és visszatérjen Istenhez! Azért éltem és hála az örök irgalomnak! nem hiába éltem. Az Úr elfogadta áldozatomat, könyörgésemet meghallgatta az örök szeretet!

Mert azon időben, mikor maga is, édes kis

leányom, segített nekem a sötétben tévelygőkért imádkozni, azon időtájban tért az Istenhez atyám. Megtért és töredelmes bűnbánattal halt meg.

— Oh, Istenem! akkor?...

— Emlékszik, mikor maga csak az özvegyekért és árvákért akart könyörögni. Akkor én férfit említettem? Most már hát tudja, hogy az a férfi az én atyám volt. Ő volt az a sötétben tévelygő szegény ember, a ki pedig még akkor a nagy világban fényben élő, tekintélyes úr volt. Én azon időben ott Mezősön, még nagyon szenvedtem, mert búsultam, féltem, rettegtem atyámért.

— Én pedig azt hittem, hogy boldog és minden szenvedés fölött áll. Mikor pedig a legnehezebb keresztet viselte. Szegény, édes... — s meghatottan csókoltam meg reám boruló fátyolát. — Míg én... Istenem, az én édes atyám kiválóan nemes szívű férfi volt, aki tisztelve, becsülve élt. Fényes elméjével vezető világosság volt másoknak a vallásban is. És én mint egy szentet tisztelem és rajongva szeretem kora halála óta. Ha imádkozom, gondolataimmal hozzá fordulok s őt kérem, hogy könyörödjön értem az Istennél. És sokszor úgy érzem, hogy szeretete, jósága most is mellettem van és el nem hagy soha. S mégis én... én ezzel a nagy áldással életemben, akárhányszor csüggedt és szomorú tudtam lenni! Míg kegyed azzal a nagy

átokkal lelkén, élt tovább és csak egynek, csak annak élt, hogy megmentse tévelygő atyját az elkárhozástól!

— Ne vegye az én életemet olyan nagyba. Hányan szenvedtek többet, hányan sírtak még keserűbb könyveket? Azért mondom, hogy az életet igen rövid ideig tölti be a szerelem s hogy azelőtt és azután még igen sok van, a mi mennyei örömet, vagy halálos bánatot szerezhethet.

— Igaz. De mikor mindig, mindenki «női hivatás»-nak mondja s csak arról beszél nekünk, hogy a leány mindjárt szerelmes legyen s férjhez menjen! S a világ meg is kívánja és megrónak minket, ha nem megyünk a közönséges uton.

— Gondolja, hogy a par force szerelem és a par force házasság okos és becsületes dolog? Én sok fiatal leány sorsát kísértem figyelemmel s úgy tapasztaltam, hogy nem mindig azok a boldogtalanok, a kik házassági frigyét nem köthettek, vagy nem akartak kötni. Hisz' bizonynyal a legnagyobb földi boldogsága a nőnek, ha egy jó és nemes férfi gyöngéd szeretete védi, vezeti az életén át. De a kiknek az a ritka boldogság nem jut osztályrészül, azok közt bizonynyal azok a nők legboldogabbak...

— A kiknek sorsába semmiféle férfinak nincs joga beleavatkozni! — nevettem én, pedig még

arczom nedves volt a könnyektől, melyeket szememből e szent nő szenvedései fakasztottak.

— Nem azt akartam mondani — mosolygott szelid szeretettel — hanem, hogy a kik azt az életutat választják, amely az Istenhez vezet.

— Bocsásson meg, de én azt hiszem, nemcsak a lemondás szomorú útja vezet az Istenhez. A mennyországot virágok közt vezető uton is föltalálhatjuk.

— Hogyne, ha tiszta szívvel keressük azt. De ha a földi virágokról lemondunk s arra az útra lépünk, ahol nem hervadó égi virágokat szedhetünk az örök élet számára, akkor azzal még másokat, a sötétben tévelygő bűnösöket is megválthatjuk. És ez... ez minden boldogság között a legigazabb boldogság!

A SZŰKÖLKÖDŐK.

A Kis Verednyeyné gyorsan egymásután találta az ebédet. Hamarosan akart ma otthon végezni.

A gyermekeknek is sietni kellett az evéssel s aztán szaporán bevonulni a gyermekszobába. S a kétéves dundus kis Marianne, mikor a dada kifelé vitte, hiába tárta még ki kövérke karjait vissza az asztal felé; a nagyobbacska Zolti komoly nehezte-lését sem vette figyelembe édes mamájok.

— Náni asszony, jól vigyázzon a gyermekekre. Mind a két szeme nyitva legyen! — volt a gyors parancs a dadához s Verednyeyné sietve állt föl, hátralökte székét az asztaltól s férjének csókot intve, kiröppent az ebédlőből.

Szobájában gyorsan átöltözött s éppen elegáns kis új kalapját tette föl, mikor férje utána jött.

— Nézd, Imre, ugy-e stilszerűen öltöttem a jótekonyság gyakorlásához? Eppen ahhoz illő ez az igen szolid ruha és a szép komoly kalapka.

— Nekem is komoly — nevetett Verednyeey —

mert azt hiszem borsos lesz az ára s tüsszkölni fogok tőle.

— Ugyan, Imre, ne gondoljunk mindig magunkra, ha a közjóért hozunk áldozatot — ismételte az asszonyka az egyleti hölgyek kedvencz jelszavát, mialatt édes meglelégedéssel nézegette magát a nagy álló tükörben.

— De hát okvetlen kell ma is áldozatot hoznod a közjóért? Okvetlen el kell menned, Véra?

— De mennyire! Hiszen tudod, hogy Fodrosné megbetegedett s most helyette is én végezek mindent. Hét helyre kell ma mennem. Nézd, itt föl vannak írva — s oda nyújtotta jegyzetkönyvét.

Verednyey hangosan kezdte olvasni.

— Első: Schneider, szobafestő, beteges, munkaképtelen. Kap ócska felsőruhát és...

— Várj csak, Imre, majd én gyorsabban elmondom. A másodiknál nincs megjegyezve, mit kap, azt még meg kell kérdeznem az elnöknőtől. Hānem a harmadik egy szegény suszter. Annak még edényt is kell vinnem. Képzeld! még poharak sincs.

— Borzasztó! Szegények kénytelenek az üvegből meginni a pálinkát!

— Ti férfiak csak gúnyolódni tudtok. Inkább hallgasd a többit. A negyedik egy szegény család, a hol újszülött van. Oda ócska fehérneműt viszek.

Aztán jön....igen; aztán jön egy beteg pékné. Annak lelkivigasztalást kell vinnem, mert köszvényben fekszik s hosszas és kínos a baja. Az elnöknő maga írt számára egy vigasztaló elméledést. Nagyon hosszú és igen rossz az írás. Ezt föl kell olvasnom a betegnek. Az elnöknő nagyon a lelkemre kötötte, hogy egy szót se hagyjak ki.

— Hát így neked is át kell szenvedned, szegény Véra, a vigasztalást a köszvényben? Ha szószerint veszed a meghagyást.

— Már hogy ne venném komolyan — utasította vissza a tréfát az asszonyka. — Aztán jön a megbénult utczasöprő, az dohányt és Jäger-alsóruhát kap. Az utolsó pedig... hadd lám! Igen, Berták Ferenczné mosónő. Ahhoz az öreg egyleti orvost viszem, a ki majd konstatálja, ha igazán beteg-e a beajánlott?

— Hisz ez a te egész délutánod, Véra! Nem lenne könnyebb és talán hasznosabb is, ha azt a pénzt is, a mit a bérkocsisnak fogsz fizetni, inkább az adományokhoz tennéd és, mint «ismeretlen tettesek» küldeményét, Czili vinné el a szükölködőknek?

— De kérlek, Imre, hiszen tudod, hogy a mi egyletünk nem pénzzel segíti a szegényeket, hanem a mire kinek-kinek szüksége van. Azt a tagok maguk közt szerzik össze és osztják szét. S nekem

magamnak kell látnom, mit kell ismét adnunk szűkölködőinknek, hogy bejelenthessem a holnapi gyűlésen. Czili azt maga el nem végezheti, ő csak velem jön s a csomagokat viszi.

— Jól van no, de nem lehetne mindezt holnapra halasztanod?

— Furcsák vagytok ti férfiak, mindig holnapra halasztjátok a mai munkát.

— A mi sok egy napra, oszszad holnapra. Ezt öreg tanáromtól tanultam. Ha reá és reám hallgatnál, Véra, ma együtt maradhatnánk. Éppen szabad vagyok.

— Annál jobb, legalább olykor a gyermekeket is megnézed.

— Ha te is velünk maradnál, olyan kedves délutánunk lehetne.

— Majd máskor, kedvesem. Ne legyünk egoisták, ne gondoljunk arra, mit veszünk, ha a szűkölkődőkkel foglalkozunk.

Verednyey valamit mormogott a rest és gonosz szűkölködőről, a kik miatt neki kell segítséget szenvednie s kifelé indult.

A szobaleány éppen benyitott.

— Kérem, nagyságos asszony, levél. Hordár hozta.

— Vár válaszra?

— Nem, kérem alásan, rögtön elment. De ez

nem is valami finom levél, csak krajczárral van lepecsételve és kőporral meghintve — s a leány megvetéssel rázta tenyere fölött a levelet.

— Az mindegy, Czili — szólt komolyan Verednyey — ha nem is valami cifra levelezőlap kóczos fejjel és ügyefogyott verssel. A szegény embernek is lehet olyan levele, a mire válasz kell.

A szobaleány, ki szenvedélyes képes levelezőlapgyűjtő volt, elvörösödve perdült ki.

Az asszonyka ezalatt fölbontotta a levelet.

— Mindjárt gondoltam, hogy kérelmező — kezdé kis vártatva — kérlek, Imre, ne menj ki, majd fölolvasom neked. Igazán megható a maga egyszerűségében s aztán fönhangon ezt olvasta:

«Kegyes Nacscsága, Szegények jótevője!»

«adjon az Isten Jóegészséget, hogy ezt a kérelmezésemet hajlandó legyen Eligazítani.»

«én magam nyavalás vagyok a Fejemre, mert Sok gond nyom, pedig Gyárimunkás vagyok, a mihez rendenlévő Fej kell, de a Feleségem bár nagyon Becsületes és Derék asszony, mert le is ütném a derekát, a ki görbe szemmel nézne rá! mégis mindig csak eljár a háztól, mert hogy olyan gyöngé a Szive, hát mindenre hajlik és mindenki elhíjja az beteghez, az újszülötthöz mindenütt csak őt.»

«én meg itt legyek két Gyerekekkel, a hol pedig

nem lehetek, azok is hijján vannak az Anyjoknak, az egyik még Imádkozni se tud, pedig kétesztendejéért már Dicsérhetné az ur Istent, a másik nagyobbacskának Képeskönyve lenne, de Képjét mind ismeri és újjat akar hallani.»

«meg én is magamra vagyok Özvegyen és Árván egyhuzamban a Gyerekekkel, mert van is Hites-társam, meg nincs is, van is Anyjok, meg nincs is.»

«azért alázatosan esedeznék, hogy bocsátana színe elé nacscsága, akkor többet is mondhatnánk, szóval könyöröghetnénk, legyen hajlandó Jórainteñi az Asszonyt, mint Feleségemet, a mi alázatos hajlékunkban.»

«mert e miatt fáj az én Fejem»,

«alázatosan Kezeit csókoljuk»

Bús Imre

«Gyári munkás»

«u. i. még ez este elgyüvünk.»

— Szegény ember! — szólt könyekig meghatva az asszonyka, mikor végigolvasta a levelet. — Ugy-e, mily megható? Látod, Imre, hát hogyan mennék oda meginteni azt az asszonyt, a ki úgy elhanyagolja a családját?

— És ha nem fog rád hallgatni, de még megharagszik, hogy beleártod magad a házi dolgaiba?

— Nem; ezek jóra való emberek, látom a levélről. És én jól a lelkére fogok beszélni annak az

asszonynak, hogy gondoljon férjére és gyermekeire. Bízd azt csak rám, Imre.

Azzal Verednyeyné gyors bucsúzással sietett el hazulról.

Estefelé nagyon fáradtan, nagyon kedvetlenül tért meg.

Meleg téa várta s a gyermekek zajos örömmel fogadták.

Mikor átöltözött, kimerülten dült a pamlagra, férje látta, hogy ugyancsak föl van indulva. De finom diplomáciával nem kérdezte, bevárta, míg önmagától elpanaszolja.

Nem várt soká.

— Igazán borzasztó, a mit az ember kiáll a jótékonyság szolgálatában! — kezdte elkeseredve az asszonyka. — Ha tudnád, Imre, milyen imper-tinensek tudnak lenni az ilyen szegény szükölködők és milyen szemtelenek! De persze, az elnöknő is az oka. Oda adja nekem azt a hosszú vigasztaló elmélkedést, tudod, annak a beteg péknének. Azt meg a köszvény éppen kínozza, hát már amúgy is haragos volt...

— És nem akarta meghallgatni a fölolvast. Kárba vészett az «Óda a köszvény örömeiről». De nem is veheted tőle rossz néven, Véra, mert ő közelebbről ismeri ezt az élvezetes betegséget.

— Hisz ha csak nem akarta volna meghallgatni!

De eleinte szépen hallgatta. Már azt gondoltam, jótékonyan hat a lelkére és megvigasztalódik tőle. Ő pedig, mikor azt olvastam: «Gondold meg, oh, beteg! hogy mennyivel boldogabb vagy te, mint más sinlők, kik lakástalanul és puha párnák nélkül nyomorognak!» erre a pékné úgy megdühödött s olyat kiáltott, hogy majd leestem a székről. Hát ez meg már mi? — ordította reám. — Hát már azt is fölhánytorgatják a szegény embernek, ha lakása van, meg párnája? Hát már a gazdagok azt is sokallják nekünk? Azt is irigylük? — és ordított és verte az öklével az ágy szélét. — Hidd el, Imre, úgy el voltam keseredve erre a sértésre, hogy azt sem tudom, miként jöttem ki. De még a lépcsőn is hallottam utánam kiáltani a legméltatlanabb impertinenciákat. De nékem! Én nékem!

— Mikor pedig nem is én írtam azt az ostoba vigasztalást. Hisz én a magam részéről s a magam pénzemért opodeldokot vettem neki s mellbonbonokat, mert köhög is. Az az Óda, mint te nevezed, egészen az elnöknő poézisa volt... és nekem kellett megszenvedni érte! De hát, mért vállaltam magamra a fölolvast? Miért?

— Persze, — sietett helyeselni Verednyey — a kinek a bűne, az bűnhődött volna érette.

Az asszonyka pedig izgatottan folytatta:

— Aztán az a szegény suszter, a kinek ivópohara

se volt! Mikor fölküldtem hozzájuk Czilivel az edényes kosarat a negyedik emeletre, mert már igen fáradt voltam, hát nem mehettem magam; odalent az alatt a házmesterné azt mondta, hogy az az edény két napig sem fog tartani, mert ha a suszter a korcsmából jókedvvel hazajön, mindent a földhöz vagdal.

— De a ruhaneműkkel csak örömet szerezteél, drágám? — kérde komoly arccal Verednyey, bár a szemei nevetőn csillogtak.

— Oh, még azt se mondhatom. Az egyik helyen csak elfogadták. Tudod, a tavalyi őszi kabátomat is hozzátettem. Mert a többiek nagyon elnyűtt holmit adtak. A kabátom, mint legjobb, legfölül volt a csomagban, hát megköszönték, de csak úgy immel-ámmal: «szolgálja vissza nagyságaiknak az Isten».

— No, lásd, még jó, hogy azt is ki nem mondták: «de éppen ilyen ócskán». Bizonyosan azt számították, milyen kevés pénzt kapnak érte a zálogházban. De hát a fehéreneműt csak köszönettel fogadta a kis baba anyja?

— Köszönettel? — kérde keserűen az asszonyka. Oh, hisz mi köszönetet nem is várunk, de imperitenciákat sem érdemlünk.

— Nos, hát mi történt, édesem? Megverjek valakit? — tréfált Verednyey.

— Tudod, én az ócska fehéreneműt itthon nem néztem át s így lehetett közte elviselt is, hanem a kis babának éppen jó puha lett volna pólyának. De volt ott egy vastag vörös asszony, az anyósa a szükkölködő kisgyermekes nőnek. Mikor ez a vastag átkutatta a csomagot, azt mondta nekem: «ugyan már minek fárad azzal nagysága, hogy még kocsin hozatja ide? Hisz az ilyen rossz holmi elkél otthon, az újat azzal kimélheti».

Verednyey fölnevetett.

— Ezek aztán már a kor színvonalán álló szükkölködők! Ezt teljes méltánylással kell elismernünk. És a betegnek jelentett mosónő? Az meg talán nem volt igazán beteg?

— Az igazán beteg volt. De az orvos nem helyeselte, hogy oda mentem. Idegbajos betegeket nem szabad nézni olyannak, a ki nagyon érzékeny. Meg is tiltotta, hogy többé lássam.

— Dicsérem az esztét. És most pihend ki a sok fáradságot és kellemetlenséget, kedvesem. Ha egy kis félórát alszol...

— Lehet is nekem pihenni! — szakította félbe férje szavait az asszonyka. — Hisz tudod, hogy a gyári munkás eljön. Annak a rossz feleségét kell jóra vezetnem.

— Nem írta ő azt, hogy rossz az asszony. Ellenkezőleg. És még fenyegeti azt, a ki a feleségére

csak görbén nézni is merne. Ne feledd el ezt, kedvesem.

— Köszönöm, hogy figyelmeztetted, Imre. Mert még majd a kenyérért itt is kővel dobtak volna vissza. Úgyis azt veszem ki a levélből, hogy a gyári munkás felesége kardos asszony lehet s a férje jóformán fél tőle.

— Én inkább azt vettem ki, hogy a férfi tulságosan is szereti az asszonyt. Azért nem akar erőlyesen föllépni s arra számít, hogy majd te jótékonyan fogsz a szívére hatni. De úgy látszik, már jön. Maradj csak, Véra, majd én idevezetem.

Verednyey kiment, de magával vitte a kis dundus Mariannet is, a ki Zoltival éppen egy zsámolyon nagy újongások közt utazott a holdba. Zolti pedig a hátára vette a holdbajáró alkalmatosságot s úgy követte édes atyját.

Az asszonyka, amint egyedül maradt, fáradtan hunyta be szemét. Kissé talán el is aludt. Csak perczekig, mert a másik szobából közeledő lépések zajára fölébredt.

De csak akkor tekintett föl, mikor már a munkás-zubbonyos, magas férfi a két beburkolt gyermekkel megállt az ajtónál, a hol mind a hárman szégyenlősen eltakarták félig az arcukat.

— Eljöttünk hát, kérem szeretettel, én, meg ihol az árváim. Fordítsa felénk nacscsága jó szívét az

Isten — kezdé mély hangon, kalapja mellől a gyári munkás.

Véra e hangra fölugrott, hozzásietett s ijedten rántotta le a férfi arczáról a kalapot.

— Te?... Imre, te! — kiáltott visszahökkenve.

— Igen, én. Én vagyok bús Imre, a minisztérium gyári munkása s ezek itt az én árváim. A te árváid, Véra. Látod, mi igazi szükölködők vagyunk s ha értünk hozol áldozatot, mi nem fogjuk úgy viszonozni, mint a köszvényes beteg s a vastag vörös anyós.

— Oh, Isteniem, Imre!... Oh, Istenem... Istenem... Istenem! — s az asszonyka sírva borult férje nyakába, majd a bámuló kicsinyeket ölelte magához s azokat csókolgatta, mialatt zokogva tördelte:

— Bocsássatok meg... bocsássatok meg nekem! Én... én igazán rossz feleség és... és lelkiismeretlen anya...

Ekkor a gyermekek is sírni kezdtek, a nélkül, hogy tudták volna, miért.

Verednyey magához karolta mind a hármukat.

— De Véricza, kedvesem, ne csinálj nekem tragédiát a tréfából.

— Oh, Imrém, csak a te túlságos szereteted vehette ezt mint tréfát, mert én igazán... igazán...

S a zokogás elfojtotta szavát.

— Te igazán egy jó, nemes kötelességtudó asszonyka vagy, Véricza, de a kit az ujságok divatos jelszavakkal belekergetnek idegen kötelességekbe. S a szegény embereket pedig ugyanezek az ujságok, másnemű jelszavakkal preparálják a hálátlanságra. Persze, hogy aztán ebből minden oldalra csak boszúság, kellemetlenség háramlik.

— Soha... soha többé nem hagylak el titeket, Imre.

— De a gyári munkás nem is engedné el többé megtért kis feleségét!

És Verednyey még erősebben ölelte magához a nyakát görcsösen átkarolva tartó asszonykát.

UTÁLATOS.

A kora délutáni órák nyári hősége szinte perzselő volt a kertben. A fák levelei lankadtan csüngtek alá.

A sok virág hervadtan borult össze, a gyöngéd téa-rózsák kelyhei eléggé hajoltak le s még a napimádó napraforgó aranyos tányérvirága is bágyadtan fordult el az erős napfénytől.

Nehéz virágillat és gyümölcsszag terjedt a légtelenben s méhek és darázsok zsongtak a teljes violákon s az édes gyümölcsön.

Nem is járt most más a kertben, hacsak az út forró homokján valami szomjas kis gyík nem futott keresztül oda, a hol még nedves volt a fű s hűs iszapot találhatott az árnyékban.

Az ebédlő kertre nyíló ablakai tárva-nyitva álltak s víg zaj hallatszott ki belülről. A családi ebéd sokáig tartott s a fesztelen jókedv mutatta, hogy csupa rokonság van együtt.

Mikor véget ért az ebéd, a hátratolt székek zaja,

hangos beszéd és kaczagás közt, talán észre se vették odabent, hogy ketten kijöttek a kertbe.

Elegáns fiatal ember sietett ki s egy fiatal leánynak kézenfogva húzott magával.

— Siessünk, siessünk! — mondta a leánynak.

— De édes Gézám, ebben a melegben! Maga kalap nélkül, nekem pedig nincs napernyőm! — panaszkodott a lány.

— Semmi, Lilim, majd keresünk árnyékot. Csak siessünk — s futva vitte a kerten végig.

A forró napsugarak az árnyatlan uton reájuk tűztek s szinte égették.

Végre a fák alá értek.

— Hála Istennek! — kiáltott föl Lili. — Már azt hittem, meggyúl a ruhám — és megállt.

— Még messzebb! Még messzebb! — sürgette a fiatal ember.

— De hová?

— Csak messzebb. A nagy körtefaig.

A nagy körtefa pedig a kert végében áll. Régi fa. Hosszú ágait a magasban, de széltiliben is nagy messze terjeszti s ezek sárga, illatos, mézédességgel vannak borítva. Darázsok és méhek zsongtak most a gyümölcsén, csak úgy, mint tavaszkor bokrétás virágain.

Mikor odaértek, a fiatal ember megállt a fa alatt levő pad előtt.

— Üljön le, édes Lilim. Nem tudtam már tovább kiállani odabent. Nevetni a többiekkel, tréfálni, mikor olyan szerencsétlen vagyok! S olyan közel vagyok a halálhoz!

Lili éppen leült s csipkekötényét leoldva, barna bodros fürteire borította. De e szavakra fölugrott, drága, szép vidám arcza elsápadt s gyönyörű okos szemei rémülten tekintettek bátyjára.

— Jézus, Mária! Miért?

— Miért? Miért? — kiáltott föl bátyja s levetette magát a pad mellé a fűre. — Hisz azért hoztam magát ide, hogy elmondjam, hogy nem élhetek tovább! Nem élhetek! — s lehajtotta fejét a padra és keserves, fuldokló zokogásban tört ki.

— Géza! Édes Gézám! — és Lili apró kezecskéi bátyja sűrű haját simogatták. — Valami baja van Ellával?

— Igen, vele! Vele! Róla akarok beszélni. Megmondta valakinek azok közül odabent, hogy vagyok vele?

— Senkinek. Hisz maga azt mondta, ne szóljak senkinek. Azért még édes anyánknak sem mondtam, hogy maga Kálnai Ellát eljegyezte.

— Igy jól van. Mert ha most beszélnének róla, nem tudnám elviselni!

— Szakítottak, édes Gézám? Vége mindennek? S ezt Ella akarta?

— Ella? — a fiatal ember keserűn fölkaczagott. — Oh! Ella két kézzel kapaszkodna belém. De nekem nem kell! Nem kell!

— De édes Gézám, ne legyen ilyen haragtartó és engesztelhetetlen.

— Én! Én engesztelhetetlen! — kiáltott föl bátyja. — Persze, maga azt hiszi, hogy csak valami szerelmi vitánk volt. Míg én úgy szenvedek! Oh, milyen nagyon szenvedek! Hiszen halálosan szerencsétlen vagyok. És én nem élhetek tovább, Lilim. Magának megmondom, hogy bucsúzni jöttem. Még egyszer látni akartam magukat... Mert én... Meg akarok halni.

Lili átölelte bátyja nyakát.

— Édes Gézám, ne mondjon ilyeneket, mert az bűn. És Isten őrizze meg magát ilyen gondolatoktól! — s lehajolt és megcsókolta bátyja haját. — Hisz maga olyan nemeslelkű, vallásos és okos ember; hogy beszélhet így?

Géza lehajtotta fejét és nem felelt.

— Géza! — kiáltott föl kis huga szomorúan — gondoljon az Istenre s arra, milyen nagyon megsérti. És megsérti szegény édes atyánkat az égben és megsérti édes anyánkat itt a földön. És elveszti mind a kettőjüket az égben s a földön. Szegény édes anyáknak halála is lenne.

A fiatal ember ráhajtotta két kezére arczát és zokogás fogta el.

— Igérje meg, hogy soha nem teszi meg azt, a mit mondott.

Bátyja csak sírt, hogy könnyei ráhulltak a padra.

— Igérje meg — sürgette Lili.

— Oh Lilim, ne kívánja! Hisz maga nem foghatja föl az én bánatomat, mert maga még nem szeretett és nem csalódott.

Lili elpirult és apró lábával eltaszított az útról egy pompás aranyárga körtét.

— Minden leánynak lehet ideálja — mondta aztán csendesen — és talán minden leánynak el is kell vesztenie az ideált.

— Mi egy olyan tisztalelkű leánynak, mint maga, a csalódás? Na egy férfi valami kis hazugságot mond, azért már elfordulnak tőle. De mit tett nekem az a...

— Mit tett?

— Nem! Nem mondhatom el magának. Menjen csak el, Lilim, menjen a többiekhez. Hagyjon itt engemet, mert én magának úgy sem mondhatok többet.

— Nem megyek! — kiáltott Lili. — Igérje meg előbb...

— Gyermekeim — szólalt meg egy szelid hang mellettük — mi történt veletek?

Észre sem vették édes anyjukat, ki a füvesen

keresztül jött, csak mikor ott állt mellettük. Lilinek napernyőt hozott, Gézának kalapot.

Lili fölsikoltott.

— Édes anyám, ne engedje meg! Géza meg akarja magát ölni! — s elkezdett hangosan sírni.

Az öreg urasszony elsápadt s reszketve fogta meg fia vállát.

— Fiam, édes fiam, hogy mondhatsz olyat? Hisz engemet ölnél meg akkor!

— Édes anyám! Mamám, mamám! — kiáltott föl a fiatal ember azokkal a szavakkal, mint évek előtt, ha mint kis fiut baj érte. S mint akkor, úgy most is anyja kezét szemére vonta.

— Ha téged valami bánat ért, édes fiam, miért nem mondtad nekem? — szólt mélyen meghatva az öreg nő s áldón tette másik kezét fiának fejére.

— Nem akartam búsítani. Nem akartam örömét megrontani.

— Pedig én megéreztem, hogy bajod van, azért jöttem utánatok. S most, édes fiam, én nem kérdezlek, mi bánat ért téged, ki bántott meg. Én csak arra kérlek, hogy jól vizsgálj meg, ha van-e most elég okod ilyen nagy bánatra? Hogy egykor majd ne legyen okod megbánni azt, hogy bánkódtál.

— Oh, édes anyám, életemet, hitemet törte össze az a leány!

— Kiicsoda? — kérdé ijedten édes anyja. — Mi-féle leány?

— Kálnai Ella — panaszolt a csöndesen sirdogáló Lili. — El volt jegyezve Gézával. De most mindennek vége lett. Nekem nem akarja Géza elmondani, mi történt, miért bontották föl az eljegyzést. Hanem édes anyáknak megmondja. Ugy-e, megmondja?

S a kis Lili átvette a napernyőt az öreg uraszszonytól s szomoruan fordult vissza a napos úton, hol az izzó homok átmelegítette finom kis czipőit, míg a házhoz ért.

— Édes fiam, mit vétett ellened az a leány? — kérdezte azalatt a megrettent édes anya bánkódó fiától.

De a fiatal ember nem tudott felelni, csak zsebkendőjét szorította fogai közé.

— Biztos vagy arról, hogy vétett ellened? — kérdezte újra édes anyja.

— Hogy biztos vagyok-e? Hiszen olyan nagyon szerettem, hogy senkitől el nem tűrtem volna, hogy róla rosszat mondjon.

— Magad meggyőződteél?

— Magam meggyőződtem. Az tört úgy össze. Nem bírok élni, nem tudok élni tovább, édes anyám!

— Bűn az, a mit mondasz, édes fiam — kiáltott

föl az öreg urasszony. — Az Isten ellen, én ellem és magad ellen való véték! Nem tudom, mit tett neked az a leány, de még nem volt a feleséged, így nem tartozott hozzád. Elfordulhatsz tőle s találhatsz olyanra, a ki méltó lesz hozzád, a ki megérdemel téged.

— De ilyen szégyent, hogy éljek túl?

Az öreg urasszony hajlott alakja fölegyenesegett.

— Nem a te és nem a mi szégyenünk. Azért akarod eldobni fiatal életedet, mert egy silány asszony silány leányt nevelt? Az én könyvem azért omoljon, azért vesztsem én el a fiamat? Azért veszszen el egy magasra hivatott lélek, mert egy leány hiuságból vagy kapzsiságból elfordult tőled és rangosabbhoz vagy gazdagabbhoz akar feleségül menni?

— Oh, édes anyám, ő csak az én feleségem akar lenni.

— A tiéd? — hűledezett az öreg urasszony. — Hát nem hagyott el?

— Hisz ha elhagyott volna! Az is fájna, az is, de mégis azt mondanám: legyen boldog azzal, a kit választ, a kit jobban szeret...

Az öreg asszony izgatottan simogatta ruhája redőit.

— De édes fiam, akkor talán még rendbe hozhatjuk. Én elmennék hozzá és...

Fia fölugrott s ökleit magasra emelte.

— Inkább két kezemmel fojtom meg őt, mint hogy az én nemes, erényes anyám hozzá menjen!

— De hát mit tett neked, fiam? Mit tett? — rémült el az öreg urasszony.

— Mit tett? — a fiatal ember mind a két kezével betakarta szemeit, úgy mondta: — Hát azelőtt és azalatt is, mióta menyasszonyom, kedvese az öreg Korlátkőy Ottónak.

— Jézus, Mária! Hisz az házas!

— Igen, házas! — s a fiatal ember keze leesett arczáról. — El akar még hozzá menni, édes anyám, hogy újra összehozzon minket?

Az öreg urasszony arcza piros lett az erkölcsi fölháborodástól s hangja fölcsett.

— Éz ezért tudsz te bánkodni! És ezért akartál te meghalni! — kiáltott fia vállát megrázva. — Hisz ez a leány csak megvetni való s egy könyre, egy sóhajtásra sem méltó az az *utálatos*!

Ez az anyai szó egyszerre megtörte a gonosz varázst.

A fiatal ember megragadta édes anyja kezét s ajkához vonta, aztán fölemelt fővel szólt:

— Igaz; igaza van, édes anyám! Az az *utálatos*!

IZA LEGDRÁGÁBB KINCSE.

Bándy Béla meleg felöltőjének magas prémes gallérját fölhajtotta, úgy indult szokott sétájára.

Rosszkedvű volt a fiatal albíró, mert csunya ólmos felhők ereszkedtek alá s az eddigi egészséges hideg helyett olvadás, nyirkos lett az idő.

Itt a városban az nem lett volna baj, de másnap, karácsonyestére nagybátyjához kellett volna utaznia, attól huzódzott.

Az öreg Bándy Gedeon kemény, edzett úri ember volt. Ősztől kezdve mindig vadászott. Karácsony előtt meg éppen minden idejét azzal töltötte. Persze, ha unokaöccse hozzá megy ünnepekre, neki is az öreg úrral kell tartani. Kemény hideg időben az megjárja, de ebben az eresztékes, olvadás jégben, sárban? S a fiatal Bándy kellenül húzta be fejét a gallér prémjébe, mely orra körül majdnem egybe ért.

Attól nem is látta meg aztán, mibe botlott meg s mindjárt bele is vágódott egy kis leánykába.

— Nem tud vigyázni! — kiáltott föl az hozzá.

A fiatal ember visszalépett s a kis leány haraggal fordult ellene.

— Rálépett a nagymama kendőjére! — kiáltott föl méltatlankodva s odamutatta a nagy plüss-kendő besározott csücskét.

Bándy jó szívvel hajolt le a kis leányhoz.

— No nem baj, kicsike. Meg lehet tisztítani. Nem baj! — s odább akart menni.

— Ugyan, albíró bácsi, nem szégyenli magát azt mondani, hogy nem baj? Mikor a nagymama úgy fog haragudni!

— Hát ismersz engem? — kérdé elmosolyodva a fiatal ember és megállt.

— Hogyne! Hiszen csak most nemrég volt nálunk. Tudja, mikor azt mondta nekem: Katicza-bogárka. Mert az új flanell-ruhácskám volt rajtam, az a piros, fekete pontokkal. De én meg azt mondtam magának, hogy én nem vagyok Katicza-bogár, de Névedy Margitka vagyok. Hát már nem tudja?

— No persze, hogy tudom — hajolt hozzá Bándy, mert eszébe jutott, hogy ezt az apró leánykát Névedy ügyvédnél csakugyan látta néhány nap előtt.

— De gyerünk az útból — s megfogta a gyermek kezét s körülnézett.

Éppen mellettük a kapu alatt gyümölcsöt árult

egy jóképű kofa-asszony, Bándy odavezette a kis leányt s egy hatost keresett elő az asszonynak, hogy tisztítsa meg a kendő csücskét.

— De hol jár maga itt, kicsike, hisz igen messze laknak innen? — kérdezte aztán a gyermeket.

— Most itt vagyunk a kis Laczival nagymamánál, — s a leányka egy közeli házra mutatott — mert otthon a picziny Zsuzsóka beteg, hát hogy meg ne kapjuk.

— Aztán szabad magának így egyedül kóborolni?

— Már hogy volna szabad? Hisz én csak elszöktem. De nem megyek kóborolni, hanem az Istenkénél van dolgom.

— Hol?

— A templomban. A dada mondta, hogy a mit az emberek elrontanak, azt az ur Isten mind jóvá teszi. Azért most odaviszem, a mit tegnap elrontottunk.

— De ilyen nagy sárban mással is elküldhette volna.

— Nem. Mert a Juczi szobaleány olyan, hogy rámondja: megtettem, megtettem! és nem teszi meg. Ma reggel a levélhordónak akartam odaadni, de az azt mondta, hogy tőlük nem jár posta az Istenkéhez, hanem hogy minden levelet, a mi az égbe szól, a templomba az oltárra kell letenni. Nem tudja, ki viszi el onnan? — kérde tűnődve.

— Igazán nem tudom — nevetett a fiatal ember — talán szent Péter.

— Ugyan, dehogy. Hogy repdeshetne ő annyit alá s föl? Hisz így karácsonykor a legtöbb levél mehet az égbe. Minden gyermek kér valamit. Bizonyosan az angyalok hordják föl.

— No persze, hogy az angyalok — hagyta helyben Bándy. — Hogy az nem jutott eszembe!

— Nekem eszembe jutott. Csak azt nem tudom, kell akkor imádkozni is, vagy az ember csak leteszi az oltárra s az angyalok úgy is tudják?

— Hideg van most az ilyen apróságnak a templomban — szólt belé a kofa, eleresztve a kendő megtisztított csücskét.

— Igen bizony, hideg van. Menjen is vissza, Margitka. Az Istenke úgy is tudja, mit kér maga és megteszi a nélkül is.

— Már hogy tudná, mikor itt van a kezemben? Ereszszen is, albíró bácsi, mert keresi fognak.

— Dehogy megy olyan messzire ebben a nagy-kendőben? Megint rálép valaki. Adj a ide inkább azt a levelet, majd elviszem én.

— Maga? — és a kis leány vizsgálva nézett Bándyra, aztán megnyugodva mondta — no, nem bánom. Csakhogy maga nem tudja, mit kell kérni.

— Hiszen azt megírta Margitka a levélben...

— Ugyan, albíró bácsi, hisz én még nem tudok, csak hét nagybetűt írni.

— Akkor hát szépen mondja el, mit akar az Istenkétől?

— Maga csak menjen a templomba, albíró bácsi s tegye le az oltárra ezt a levelet s csak arra kérje az Istenkét, hogy minden legyen megint úgy, a hogy volt. A virág is, meg a névjegy is. Nem is kell mondani, hogy ki szakította szét. Csak úgy, *hogy Iza legdrágább kincse legyen megint úgy, a hogy volt*; — és átnyújtott Bándynak egy czifra levéltokot. — Itt benne van.

— És ki az az Iza? — kérdezte — mert ha imádkozni fogok azért, hogy a kincse meglegyen. akkor tudnom kell.

— No, persze hogy. Iza az én unokatestvérem, Ő is a nagymamánál van. De ő ott is lakik, mióta szülei meghaltak. Mert tudja, albíró bácsi, ha a gyermekeknek senkijök sincs, árvák. És mi az ő szobájában voltunk tegnap. A többi szobákat rendezték az ünnepekhez.

— És Iza is olyan csöpp, mint maga?

— Dehogy! Iza már nagy. És igen kért minket hogy ne bántsuk a holmiját. De a dada sohasem vigyáz jól ránk, mindig kimegy. Én pedig Iczilia hercegnővel játsztam...

— És az ki?

— Az az én babám. Maga nem ismeri, mert nem mutattam meg, mikor nálunk volt. Mama nem engedi bevenni a bábumat a szalonba. Azt mondta, az urak nem szeretik a bábukat. De miért nem szeretik?

— Én nem tudom. Én szeretem őket.

— Akkor magának megmutatom Iczilia herczegnőt. Tud állni és be tudja hunyni a szemét.

Jól van, jól. De maga megfázik, azért csak gyorsan mondja el, mi történt Iza szobájában?

— Én csak játszottam és nem láttam, hogy Laczi mindent fölforgatott és hogy Iza imakönyve van a kezében. Ki is szedett mindent belőle és szétosztotta a földön. Jaj! de megijedtem! Ugy-e, meg kellett volna őt verni?

— Dehogy, csak elvenni tőle.

— No igen, hisz elvettem. De nem akarta ideadni. Aztán húztam, hát elszakadt a selyempapír, a miben a rózsza volt. Meg a rózsza is, meg a névjegy is. Akkor jött be Iza.

— És jól kikaptak tőle?

— Éppen Iza az! Hisz úgy szeret minket. Csak olyan nagyon sírt, mikor meglátta, és egyre azt mondta: oh, ti rossz, ti gonosz gyermekek! Legdrágább kincsemet rongáltátok össze!

— No és?

— És Iza legdrágább kincse most itt van ebben

a levéltokban. De a levéltokot Juczitól kaptam. Láska, milyen aranyos rózsák, meg galambok vannak rajta? Ez fog tetszeni az Istenkének, ugy-e?

— Bizonyosan! — nevetett Bándy s átvette a levéltokot és beletekintett. Aztán kihúzott egy szét szakított névjegyet s a mint a rajta levő nevet meglátta, homloka egyszerre nagyon piros lett.

— Hogy is hívják Izát az egész nevén? — kérdezte gyorsan a kis leánytól.

— Hát Boldvay Izabella.

Bándy leütötte a fejét és csak nézte, nézte a névjegyet.

— És mit mondott Iza, hogy sajnálja azt, a mi itt van?

— Dehogy! Nem azt mondta. Hanem azt, hogy: oh! ti rossz, ti gonosz gyermekek, a legdrágább kincsemet rongáltátok el!

— És sírt?

— Nagyon sírt! Lehajtotta fejét az ablakra és úgy sírt. De én már akkor összeszedtem minden morzsácskát a földről.

— És hát Iza aztán oda adta magának!

— Dehogy. Elvette tőlem, megcsókolta és eltette. Bándy homloka megint piros lett.

— No és aztán? — sürgette a kis leányt.

— Iza mindent visszatett az imakönyvébe. De ma, mikor ő nem volt bent, én kieszedtem a

könyvből és itt van. Csak vigye hát, albíró bácsi, vigye frissen a templomba, hogy ma, tudja még ma segítsen rajta az Istenke. Mert holnap már ott kell lenni az Iza könyvében.

Azzal a kis Margitka megfordult s csak úgy röpült a ház felé, melyben nagyanja lakott s be is futott.

Bándynak pedig még annyi kérdezni valója volt. És csak lassan indult el kezében Iza legdrágább kincsével.

Olyan zavartan nevetett Juczi szobaleány czifra levéltokjára, melyből megint csak elővette a szét-tépet névjegyet. Meg-megnézte s újra visszatette.

Egész serege a kedves emlékeknek elevenedett meg előtte. Mert azon a névjegyen az ő saját neve állt.

BÁNDY BÉLA,

m. k. törv. aljegyző.

És három év előtti május 20.

Akkor volt éppen Mezősön majális, melyen ő is egyik rendező volt. És ott ismerte meg Boldvay Bellit, a ki akkor rokonainál volt Mezősön.

Milyen jól mulattak együtt. Csupa költészet volt akkor a találkozásuk. Az a gyönyörű fiatal leányka hosszú hajfonataival, könnyű fehér ruhájában. A hold-fényes kert, hol együtt jártak a nagy fák alatt, a zene, a táncz és végül a bucsúzás.

— Éljen boldogul! — mondta neki az az édes kis leány.

— De hogy éljek én boldogul, ha maga elmegy? — sugta oda Bándy.

Belli elpirult s tréfára akarta fordítani.

— Oh, önnek könnyű lesz boldognak lenni, mert a kinek két egyenlő betűvel kezdődik a neve, az kétszeresen boldogabb lesz, mint más . . .

Bándy csak sóhajtott.

— Akkor lennék én százszor boldogabb, mint más, ha a maga neve négy egyforma betűvel kezdődne.

— Hogyan? — rebegte Belli, de a mellett még jobban elpirult.

— Hát ha úgy neveznék: Bándy Béláné Boldvay Belli — sugta Bándy.

Erre már a kis Belli nem válaszolhatott, mert a rokonai utólérték s beültek a kocsiba, mely hazavitte nagynénje házához. Csak éppen hogy Bándy még megcsókolhatta a kezét.

Másnap pedig egész váratlanul elutazott Belli Mezősről. Bándy csak annyit tudott meg, hogy valaki megbetegedett a kis leány családjában. Bizonyosan akkor lett egészen árva szegényke.

A fiatal ember most meghatva tette kezét a zsebébe dugott levéltokra.

Mert aztán pedig őt tették át messze vidékre. Ott mindenféle viszonyok közé keveredett.

— Annyi szórakozás, meg munka, meg minden! — mentette magát önmaga előtt — kiúzték a fejemből azt az édes kis leányt. A fejemből, de a szivemből nem! — bizonyíttgatta magának. — Onnan nem. Ott most is él.

Hisz olyan élénken állt előtte a szép gyermek-leány, a mint félénk-bátran beszél vele s tréfálva védekezik bókjai előtt.

És ez a névjegy és az a rózsza! Valami tréfás fogadással nyerte tőle az a kis leány. Másnap kora reggel küldte neki s azt sem tudta, ha megkapta-e akkor? S lám, Belli mostanig őrizte s azt mondta: a legdrágább kincse.

— Milyen vagyok én hozzá képest! Egy darab fa. Egy ostoba darab fa. Ilyen égi szerelemmel szemben. Persze, erre csak egy angyal képes . . . Egy angyal, a ki földi leány!

És Bándy nagy lépésekkel sietett haza.

Másnap délben Bándy minden eshetőségre nagy gonddal kicsinosítva ment az öreg Névedyné házába.

Mikor becsöngetett, gyors apró lépéssel futott ki valaki az előszoba ajtaját kinyitni.

A kis Margitka leste-várta őt reggel óta.

— Elhozta? — kérdezte nagy gyorsan.

— Itt van! — s Bándy átadott egy sokkal nagyobb nyitott fehér levéltokot, melyben egy

friss fehér rózsza és egy egészen ép névjegy volt, rajta még négy nagy B. betűvel.

— Ez az? — kérdezte a kis leány s belenézett a tokba.

— Igen.

— Így hozták az angyalok az égből? Persze, ott nincs száraz virág. De hát most ér ez annyit?

— Talán még többet ér. Vigye be Izának, aztán jöjjön és mondja meg, mit mondott. De gyorsan.

Margitka elfutott, míg a másik ajtón a ház asszonya jött ki.

A fiatal ember bemutatta magát s engedelmet kért a látogatáshoz.

Szives nyájassággal vezette be az öreg asszony a szalonba s pár kérdés után mihamar rájött, hogy valahogy rokonságban is vannak.

Bándy nagyon megörült s erősen fogadta, hogy ha neki meg lesz engedve magát rokonnak tartani, ő igaz és hű rokon lesz mindig.

S azután már teljes rokoni bizalommal panaszolta el, milyen egyedül áll az életben, mióta édes anyja meghalt, sehol igaz jószág, sehol meleg szeretet nem várja.

Az öreg úrasszony nagyon megsajnálta s meghatva s teljesen megnyerve, igazi nagyanyai részvéttel simogatta meg a bánatos fiatal ember fejét s szeliden vigasztalgatta.

— Kedves öcsém, az édes anya szeretete túléli a halált és a halálon túl is kíséri gyermekét.

— Akkor ő kísért most engemet ide — s Bándy megcsókolta a jóságos öreg kezét, mely simogatta.

Éppen erre nyitotta ki az ajtót s dugta be fejét a kis Margit s a mint Bándyt meglátta, öröm-visongással, kitárt karokkal futott hozzá.

— Már mindenütt kerestem magát, még odalent az utcán is — és a fiatal ember nyakát átölelve sugta neki: — Iza nem örült meg, de megijedt! Olyat sikoltott, még a szemét is betakarta. Aztán bezárkózott a szobába s engem nem ereszt be.

Az öreg úrnő nevetve kérdezte:

— Ilyen jóismerősök?

— Nagymamám, hisz ő volt nálunk is otthon. És az Istenke mindent megtett neki tegnap, a mit kért — s két apró kezével megfogta a fiatal ember fejét, maga felé fordította az arcát, hogy jobban a szemébe nézhessen s egyre ismételtgette: — No, úgy-e? no úgy-e? És az angyalok is, hogy siettek megtenni! És én is megígértem neki tegnap, hogy megmutatom neki Iczilia herczegnőt. Mert ő szereti a bábukat — s a kis leány leugrott Bándy öléből s újra kiszaladt.

— Tegnap? Hol voltak maguk együtt tegnap?

Bándy ekkor szépen sorban elmondott mindent s pártfogását kérte a drága jó nagymamának.

— Majd meglátom, édes fiam. De azt megérti, hogy előbb kissé jobban kell ismernem Iza legdrágább kincsét — tette hozzá jószágos nevetéssel.

— S hogy ezt tehessem, jöjjön el mindjárt ma este is. Meglepjük Izát, az én jó kis Izámat.

Bándy alig várta az estét s mikor az öreg Névedynénél megjelenhetett, inasa egy nagy fehér rózsabokrétát hozott utána.

Az öreg úrnő aztán kézen fogva vezette be őt abba a szobába, hol a karácsonyfa volt fölállítva, melyet boldogan csodált Margitka s a kis Laczi.

— Nézd, édes Izám, — szólt a nagymama — még egy unokám van itt, a ki velünk lesz a szeretet ünnepén.

Iza gyorsan visszafordult a karácsonyfától s szemben állt Bándyval.

Milyet sikoltott Iza. És Bándy milyen hévvel s elragadtatással csókolt kezét a szép nagy leánynak!

Bándy későn és mint vőlegény ment haza. Csak az úton vette észre, hogy felöltőjének zsebei milyen nehezek. Margitka, mikor megtudta, hogy valahogy Bándy is a nagymama unokája, akkor helyénvalónak találta, hogy róla gondoskodjon s megtömte-nyomta zsebeit datolyával, malagaszó-lővel, bonbonnal, czukorsüteménynyel.

A fiatal ember éppen a fölött nevetett, hogy mi

minden van zsebeiben, mikor a hosszú utcán befordulva, egy csavargó jött vele szembe.

— Ha ez az ember most engem leütne, a világon a legboldogabb embert ölné meg — gondolta magában Bándy — nekem még sétabotom sincs.

De a csavargó ügyet sem vetett rá, összehúzódva sietett tovább.

Mikor átment, Bándynak az jutott eszébe, hogy megköszöni, hogy az az ember meg sem kísérelte az ő élete ellen törni és rá kiáltott:

— Megálljon!

A csavargó morogva meg is állt. Bándy egy marék apró pénzt adott neki, mit az ismét megmorgott.

— Van gyermeke? — kérdezte Bándy.

— Ha van-e? — dörögött az ember.

— Akkor vigyen a gyermekének is valamit — s Bándy neki állt és kiürítette zsebeit a csavargó kalapjába.

— Adjon az Isten minden jót, a mit kíván — köszönte a csavargó rezgő hangon s elsietett.

— Nem, ne nekem minden jót, jusson abból neked is, szegény ember, ki békén hagyta engem tovább menni a boldogság útján — gondolta Bándy s boldog-vidáman sietett haza.

A JÓ PARTHIE ANYJA.

A Garam-parti kis fürdőben már mind együtt volt a fürdő elite-közönsége, a néhány hársfából álló sétányon. Csak Mértessy államtitkárné s leánya, Ella, nem jött még le közéjük. Pedig már délfelé járt s a cigány is jó ideje játszott.

És éppen Mértessyékét várta-leste legnagyobb érdeklődéssel mindennap a fürdőközönség, mert Mértessyék ide csak utókurára jöttek, előbb tengeri fürdőn voltak, a honnan igen bolondos öltözeteket, exotikus divatokat hoztak magukkal.

Most is, mikor végre utolsónak megjelentek, általános bámulat fogadta őket s külön még a fürdőorvos legmélyebb hódolata is. A kövér kis doktor már a távolból a lehetőleg bájosan hajolt meg előttük s kalapját kezében lóbálva, sietett udvarolni a két hölgynek.

— Nos, kedves doktor, micsoda vendégei érkeztek? — kérdezte orrhangon, kegyes fejbólintással az államtitkárné.

Az orvos zavarban volt, mert aznap nem jött senki.

— Tegnap este érkezett Temesmegyéből Oltványi Farkasné — mondta nagy elszántan.

— Temesmegyéből? Oltványi Farkasné? Melyik az?

Az orvos megint zavarba jött, de megemberelte magát s odaintett hátra, az utolsó hársak felé.

— A—á—á! Az az öreg ottan? Abban az ánfraufőkötőben? — kérdezte naiv babahangon Ella.

— Nagyon gazdag család — mentegette az orvos az öreg úri nő szegényes megjelenését. — Dúsgazdagok.

— Persze, hogy dúsgazdagok a temesi Oltványiak! — szólt rá a mama.

— Vannak gyermekei? — csiripelt Ella. — Mert engem csak azok érdekelnek.

— Egy nőtlen fiáról hallottam...

Itt az orvost félbeszakították. Sürgöny jött számára. Beteghez hívták.

Gyorsan bucsúzott s elsietett.

— Az a csacsi! — csipogott Ella. — Miért nem mondta mindjárt azt, hogy olyan jó parthie anyja van itt. Mama, meg kellene azzal az ánfrauval próbálni.

Az államtitkárné rábólintott.

— Persze, hogy megpróbáljuk, mielőtt még más hozzá férne.

Ekkor előbb még egy kicsit ide-oda imbolyogtak a sétányon, fogadva a köszöntéseket s kecses leereszkedéssel integetve jobbra-balra, míg az utolsó hársfáknál ügyes kanyarulattal a szerény öltözetű öreg asszonyhoz jutottak.

Egyedül ült ott a festett kertipadon.

Mértessyné bemutatta magát.

— Férjem közel rokonságban van az Oltványi-családdal és meg nem bocsátaná nekem, ha egy ilyen ismeretlenül is nagyrabecsült rokonát föl nem keresném.

Az öreg asszonyka szelid zavarral fogadta és szerényen a pad sarkába huzódott, mikor Mértessyné nagy, széles dudorú ruhaujjjaival mellé ült és sárgaselyem fodraival, csipkéivel, szalagjaival olyan nagyon közel jött az ő kopottas, fekete gyapjú ruhájához.

Ella akkor körülfutott s a másik oldalról ült le mellé a szomszédpadra.

Az öreg asszonyka keresztűzbe jött.

— De örülök, hogy édes papa rokonaiból megint megismerhetek valakit. Már a gróf Závorokat is ismerem. Azok unokatestvérei édes papának — csiripelt Ella.

— Igen, azok közelebbi rokonai Gáboromnak. Oh, nekünk majd minden megyében van rokonságunk! Csak két megyében nem tudunk rokono-

kat, de azért ott is lehetnek. Hanem, a kikről tudunk, azok mind fölkeresnek minket; hol ez, hol az a kárnivalójuk van. Mert hát most, bármilyen vagyonos is valaki, a miniszterre mindig rászorulhat. Már pedig a miniszter... no — mosolygott diszkrétül az államtitkárné — hisz köztünk, rokonok közt marad, bár nyílt titok, hogy férjem nemcsak a jobbkeze, de az esze is a miniszternek. És az már csak időkérdés, mikor veszi át a miniszteri tárczát. Aztán Gáboromnak aranyszive van és megteszi vagy megtéti, a mire kéri. Azért csak tessék majd hozzánk fordulni, édes néném, akár nagy adója végett, akár regál-ügyben vagy pörökben is, férjem mindig kész a rokonságerő befolyását fölhasználni.

— Személyesen kell jönni a néninek, személyesen! — tapsolt Ella. — Legalább megismeri a mi otthonunkat.

— Oh! — nevetett az államtitkárné — a gyermekek mindig eltalálják a helyest. Igen, el kell jönni a néninek, hogy jól megismerhessen minket. Hisz csak, a kik nagyon jól ismerhetnek, csupán azok szerethetnek meg. Mert mi igen válogatók, igen tartózkodók vagyunk, még az ismerősökhöz is. Az nem is jó talán. De ha egy anyának olyan gyermeke van, mint nekem, a kit úgy őriz, úgy véd, akkor azzal csak az emberek színe-javát akarja

megismertetni. A férjem is azon van, hogy ha nem vagyonos is az a férfi, a ki Ellához közeledik, csak jó családból való legyen; a vagyon mellékes. Majd — mondja Gábor — szerzek én neki olyan hivatalt, a mi nagy vagyonnal fölér. Én meg azt mondom, elég idő van még arra.

Ella ezüst hangon fölnevetett.

— De mama, de mama, hová jutottál! Maradjunk most csak annál, hogy a jó néni eljön hozzánk. Ugy-e, eljön? — s édesen mosolygott az öreg asszonyra.

A szegényke csak bólintgatott nagy meghatottan jobbra-balra a kedvesen ostromlók felé. Szerényen igazítva egyet szerény ruháján, főkötőjén.

— Lesz szerencsém, lesz szerencsém — mondta halkán — ha méltóságtok...

— Oh jaj! az a csunya czimezés, rokonok közt! — méltatlankodott Ella. — Én csak huga akarok lenni a jó Oltványi néninek.

— Én meg csak Izidóra vagyok neked, édes néném — mosolygott az államtitkárné.

— Aztán én megyek el a nénihez, ha már nálunk volt. Oh, engem úgy is nagyon érdekel Temes-megye. Mindig szerettem volna ott lakni, olyan szépek ott az emberek! Aztán úgy szeretem a falut. Azt is mondják rám, hogy olyan falusi virág vagyok, a ki véletlenül a fővárosban termett. Gróf

Zelei mezei virágnak is hív. Elmegyek, elmegyek a jó nénihez!

— De Ella! — csitította Mértessyné — ki tudja, nem lennél-e terhére a néninek a vidámságoddal?

— Oh Istenem, én boldog lennék! — sóhajtott az öreg nő s a leányka finom keztyűs kezére tette reszkető öreg kezét. — Hisz mindig azon sirok, miért nincs nekem édes leányom vagy menyem?

— Bizony a leánygyermek az igazi kincse az anyának — bólintott az államtitkárné. — A fiú csak kicsi korában a mienk, míg a leány mindig a mienk marad, még ha férjhez is megy. Mindig örömünk, vigaszunk, ápolónk. Ha leányunk van, késő vénségünkben sem vagyunk egyedül, mert mindig van egy igaz szív, mely velünk érez.

Itt az államtitkárné úgy tett, mintha szeméből könnyeket törülne finom csipkekendőjével. Az öreg asszonynak pedig igazi nagy könyek hullottak szegény fáradt szemeiből.

— Igen, igen — mondogatta halkan — a leánygyermek az igazi Istenáldása.

De most egy távolabbi villából gróf Zakariásné jött fel a lépcsőn a sétányra s mellettük elmentében megszólította az államtitkárnét. Leánya pedig Ellához ment.

A Zakariás grófok szegények s Ella és mamája nem akarták figyelmessé tenni a comtesset és

anyját a nagy parthie édes anyjára. Azért gyors pukkedlivel elbucsúztak a viszontlátásig az öreg asszonytól. De a távolból is szemmel tartották, mert mióta ők oly melegen beszéltek Oltványinéval, a fürdőközönség is érdeklődni kezdett az öreg asszony iránt s Ella nagy boszúságára a két Vörösthóy-leány kövér mamája le is ült Oltványiné mellé, de még beszélt is vele.

Aztán meg a kaczér képviselőné is bemutatkozott az öreg asszonynál s még három más nő.

De nemcsak Ella boszankodott, hanem az államtitkárné is. Szerette volna, ha a grófné már fürödni megy s ők visszatérhetnek a jó parthie anyjához. Hanem a grófné ma nagyon lusta volt s csak halasztotta a fürdést. Végre Ella ott is hagyta őket s visszafutott Oltványinéhoz. Hamarosan kikérdezte, mit beszéltek ott a többi nők. De az öreg asszony nem igen tudta elmondani.

— Csak csupa szives szavakat — mondta szerényen.

— Mi nem adunk reájuk semmit. Mert az mind csak látszat, édes jó néni. Nem lehet bennük bizni, csak üres szavak. Nagyon óvatosnak kell lenni velük szemben.

Aztán a mama is Ella után jött s ő éppen annyi pozitív hátrányosat tudott itt mindenkiről, végre még óvta is az öreg asszonyt a társaságtól. Mert

így fürdőhelyen nem lehet eléggé elővigyázatos az ember.

Csak ebédhez váltak el, hogy a délutánt megint együtt töltsék. Az államtitkárné lakásán ozsonnáltak s karon vezették át estefelé az öreg asszonyt kicsi szobájába.

Másnap a szomszédos megye főispánja érkezett a fürdőbe.

— Nekünk rokonunk az én részemről, a felesége után — jelentette ki Mértessyné.

— De a papa részéről meg a h....i főispán rokonunk — tette hozzá Ella.

Ez a főispán eddig ugyan nem tudott a rokonságról, de udvariasan elfogadta s már délután a sétányon az ő karján sétált Mértessyné. Ella pedig a rokonság révén édesen kaczerkódott vele. Hanem azalatt folyton figyelte Oltványinét is s egyszer el is röpönt hozzá a főispán mellől.

Az öreg nő nagy szeretettel fogadta s mert Ella gyorsan lehajolt s kezet csókolt neki, Oltványiné is megcsókolta a leánykát.

Mértessyné éppen akkor ért oda a főispánnal.

Az öreg Oltványiné azonnal fölállt, mikor a főispánt észrevette és külön előtte mélyen meghajolt.

Az meg savanyú arczczal, csak könnyed leereszkedéssel biczzentett fejével.

Mértessyné megütődve nézett mindkettőre s

mikor odább mentek, valami kellemetlen előérzet-től szorongatva, kérdezte:

— Ismeri Oltványi Farkasné?

— Ismerem — felelt kellemetlenül a főispán — mert sok bajom volt vele, mikor Temesmegyében voltam. Éppen akkor lőtte meg magát rengeteg adósságok miatt a fia Párisban. De a sok uzsorás az öngyilkosságot nem vette kielégítésnek, hanem megrohanták az öreg asszonyt s kifosztották minden vagyonából. Pedig másfél millióig állt. A szegény asszony nem is akarta hinni, hogy az lehetséges, hogy a mit ott Párisban vétkezett a fia, azért itthon neki kell bünhödni. És egyre a nyakamra szaladgált, hogy mentsem meg legalább az ő vagyonát. De nem lehetett. Az a léha fiu az anyját is mindenütt belerántotta. Annyit megtehettem érte, hogy valami húsz holdat, a mit az öreg Oltványira hagyott egyik inasa, kivehettünk a birtok-komplexből. Annyija van most.

Az államtitkárnét, mintha édes álomból egyszerre erős migráinere költötték volna föl, olyan kifejezéssel tekintett körül. De aztán kifogástalan modorral sejteni sem engedte a főispánnal, milyen mély megbotránkozás és sértő csalódás érte most őt. Mert úgy vette, mintha az az elvetemült ember ott Párisban, már Ellát károsította volna meg; mintha már az Ella vagyonát prédálta volna el.

Mindjárt el is szólította leányát Oltványinétól. Felküldte lakásukra és maga is utána ment. Csak pár perczig voltak együtt szobájukban s mikor lejöttek, kijelentették, hogy másnap elutaznak.

De azalatt a rövid idő alatt is, melyet még ott töltöttek, teljes megvetésüket éreztették Oltványinéval.

Mikor közelébe jöttek, az öreg asszony, szerény, szeretetteljes köszöntését nyugodt szemtelenséggel nem fogadták, hanem tőle elfordulva, fölemelt orrhangon panaszkodtak egymásnak, hogy mennyire ki vannak téve a kérelmező idegenek toladódásának.

A jó öreg asszony nem értette meg egyszerre a helyzetet és még néhány félénk kísérletet tett, hogy rokoni alázatos tiszteletét kifejezze Mértessyék irányában, de a mama mindannyiszor szigorú lenézéssel utasította vissza. Ella pedig élesen kaczagva, mulatott másokkal az «ánfrau» toilettje fölött.

A fürdőközönség szerette volna tudni, mi történt köztük? Hanem az államtitkárné nem akarta elérteni a célzásokat. Végre Zakariás grófné egyenes kérdéssel tudakolta meg.

— Tudod, édes Melám — felelt Mértessyné a legkényesebb orrhangon — meghallottam, hogy a fia mind a három uradalmukat elpredálta Párisban és aztán főbelötte magát. Beláthatod hát magad is, hogy ilyen fiúnak az anyja nem illő társaság olyan fiatal leánynak, mint Ellám.

TICZA KIRÁLYNŐ LETT.

A szép Sávosi Ilona maga maradt Visnyey Bélával a kis szögletszobában, míg a többiek már mind künn tánczoltak a verandán.

Béla ott ült a kis alacsony pamlagon s a mellette álló leány kezeit tartotta. A fehér, de jó nagyocska kézre ráhajtotta homlokát és ráhullatta könyeit.

— Mért tette ezt velem, Ilona? Miért tette? Mondja hát meg legalább, miért? — kérdezte kétségbeesve.

A nagy, kövér szép leány nyugodtan mosolygott. Egy kicsit ostoba volt ez a mosoly, melylyel Visnyeyre lenézett. De Sávosi Ilonáról soha nem is mondta senki, hogy okos.

— Mit akar, Béla? — kezdte végre a sok sürgetésre. — Hisz minden leánynak férjhez kell menni. Én se teszek mást. Maga még fiatal. Aztán még állása sincs.

— Hát csak azért, mert minden leánynak férjhez

kell menni? És mert még nincs állásom? Azért megy maga Szeredaihoz?

Ilona rábólintott.

— No meg azért, mert Szeredai megkérte a kezemet. A nélkül hogy mennék hozzá?

— Miket beszél maga össze? — jajdult föl Visnyey és ellökte Ilona kezét. — Menjen hát! Menjen hát hozzá! Hisz maga szívtelen, lelketlen teremtés, nem is méltó arra, hogy szeressem!

Ilona kissé zavartan tekintett ide-oda, de csak azért, mert nem tudta, elmehet-e már?

— Menjen! Menjen! — mordult rá Béla.

És Ilona kiosont.

Átsietett két szobán, a harmadikban már várta idősebb nővérének férje, Vedres Gyuri.

Ilona nyugodtan megállt előtte.

Az előbbi drámai jelenet nem tett rá benyomást, csupán szép rózsaszín arcza volt kissé pirosabb. De másképp megkönyebbülten lélegzett föl. Mert sógora előre meghagyta Ilonának, hogy mennél előbb végeznie kell Visnyey Bélával, nehogy az a fiú valami kellemetlenséget okozzon neki, ha más-tól tudja meg eljegyzését.

Most hát Ilona örömmel mondhatta el sógorának, hogy Bélával már végzett. És Béla semmi nagy dolgokat nem mondott neki és nem is fenyegetődzött.

Vedres Gyuri vígan dörzsölte a kezét, hogy ilyen jól végződött ez az ügy. Mert attól tartott, utóbb még valami párbajra kell kiállania Bélával.

Azért elégedetten simogatta meg Ilona arcát, aztán karját karjába fűzte s kivitte a tánczolók közé a verandára.

Béla pedig ott sírt a kis szögletszobában: Istenem! Istenem!

Nagyon fiatal volt még, alig húsz éves. És még koránál is fiatalabb szíve telve volt a legszebb hittel, bizalommal, szeretettel. No és szerelemmel leginkább.

Azt a szép kövér leányt Isten legtökéletesebb teremtményének és az egyetlen ideálnak tartotta.

Pedig Ilona csak önző kényelemmel várt Béla mellett, hogy valami jobb parthie akadjon. S mikor a jobb parthiet közeledni látta, fölkelte és elébe ment.

Most már azt tudatta Bélával, hogy megtartják az eljegyzést Szeredai Gáborral.

Visnyey, a mint egyedül maradt ott a kis szögletszobában, térdeire könyökölve s arcát két kezébe rejtve, siratta szerelmét. Egyszerre csak valaki megfogta a kezét. Azt hitte, Ilona jött vissza. Visszajött bűnbánólag. Hű marad hozzá. Nem fog máshoz férjhez menni.

De nem Ilona volt. Egy kis leányka fogta a

kezet, egy cseppség, ki nagyranyitott szemével csodálkozva nézett föl reá.

— Maga az, kis Ticza? — hajolt hozzá szomorúan Béla.

— Én vagyok. Mi lelte? Megütötte magát? — kérdezte nagy részvéttel a gyermek. — Vagy megvágta a kezét tollkással? Vagy beteg?

Béla nem felelt, sőt eltolta magától, mert a kis Ticza, Ilona szemeivel nézett rá s Ilona hangján szólt hozzá. Persze, az Ilona legkisebb nővére volt.

Hanem a gyermek nem hagyta magát elutasítani, újra csak megfogta a kezét. De akkor már nem kérdezte, mi baja, hanem vigasztalta.

— Majd ápolni fogom magát. Hozok czukorvizet — és simogatni kezdte Béla lehajtott fejét, arcját. És ekkor megérezte a szeméből sűrűn hulló könnyeket.

— Sír? Sír, — felelt magának. — Nagyon fáj a feje. Nagyon fáj. Szegényke, szegényke! Mit hozzak neki?

S mert Béla semmit sem szólt, mindig betegebbnek hitte. És fölment hozzá a pamlagra, átölelte a nyakát, vigasztalta, simogatta, csókolgatta. — Ne sírjon. Nem hal meg. Meggyógyul. Meg bizony, — ismételte.

Azzal lekaszkálódott a pamlagról, elfutott s elhozta kis ágyából az egyik csipkés párnát.

— Tegye erre a fejét s aludjon. Majd mesélek magának a zöld bogárkirályról. Nagyon szép mese lesz. Sehol se hallottam. Senki se hallotta. Csak én fogom magának mesélni.

Hanem Béla tovább is csak ült ott lehajtott fővel.

— Oh, jaj! — sóhajtott — mindent elvesztettem! Mindent!

— Mindent elvesztett? — ijedt meg a kis leány. No, ne féljen csak, imádkozni fogunk szent Antalhoz. Én is odaadom a pénzemet a szegények kenyérére. Maga is odaadja a magáét, akkor mindent megtalál. Meg bizony. Én is megtaláltam a gyűszűcskémet és a bábum kalapját, mikor elveszett. Maga is megtalál mindent.

Ezzel Ticza elfutott s a kincseivel tért vissza. Apró üvegekacskákat hozott s színes, bodros czukorkapapírokba göngyölve egy csorba porcellán szent Antal-szobrocskát.

— Itt vannak a kacsaím — susogta elfogódott hangon, mert bizonyynyal nagy volt az áldozat, a mit hozott. — Addig is míg mindent megtalál, ezekkel játszhat. És ezt a szent Antalkát magának adom, el is viheti. Ezzel kigöngyölte a papírokból s oda nyújtotta a piczike porcellánszobrocskát, a mi az ő apró kezében elfért s Béla oldalzsebébe csúsz-tatta. Végre, mint utolsó vigasztalást, kezébe nyo-

mött két bonbont is, melyet köténykéje zsebéből vett elő.

Ekkor Visnyey türelmetlenül hártotta el magától a gyermekeket.

— Menjen, kis Ticza és hozzon nekem az ebéd-lőből egy pohár bort — szólalt meg végre rekedt hangon. — De egy szót se szóljon senkinek.

— Igen — s a kis leány elszaladt, de nemsokára visszatért a kívánt pohár borral.

Béla fölhajtotta s kissé magához tért. Akkor le-hajolt a gyermekhez s megcsókolta.

— Köszönöm, kis Ticza, — azzal elrohant...

— Jöjjön el holnap! — kiáltotta utána a gyermek.

Csak tíz év múlva jött el.

Albírónak nevezték ki Barcsára, így jutott ismét oda, a hol egykor — akkor! — mint jogászyerek időzött.

Mikor Sávosiék házában az első látogatáson megjelent, mindent éppen úgy talált, mint tíz év előtt távozásakor volt. Éppen olyan zaj és sokadalom töltötte be a házat. De most csupán a háziakból telt ki minden.

Sávosi Péternek két férjnél levő leánya nyaralt otthon családjával. Hat és nyolcz gyermek kacza-gott, sivalkodott és nyüzsgött ott folytonosan. Az a

sok gyermek mind visítva örvendezett az új vendégnek, mikor őt az alacsony vásrácsos kapun belépni látták. Elébe futottak s közrefogva nagy diadallal vitték ki szüleikhez a verandára.

Elbucsúzásuk óta Visnyey ekkor látta először Ilonát.

Az egykor nagyon befűzött, nagyon karcsú leányból azóta kényelmesen terjengő széles asszony lett, ki elégedett, álmos lustasággal ült ott a meg-rakott asztalnál, tele tányérja mellett.

Nyugodtan nevetgélve emelkedett föl s nyújtotta kezét csókra Bélának.

A fiatal ember is nevetve hajolt le Ilona kezére.

Mindketten az egykori szerelmes fiú fölött nevettek. Szeredainé hiun, öntelten, sajnálkozva most is a megbukott udvarlón, Béla pedig szintén magát kaczagta ki, de azért, hogy ezt az asszonyt annyira tudta idealizálni. Mert hiszen — gondolta — Ilona olyan nagyon őszintén volt ostoba és közönséges, hogy csak egy még ostobább láthatott mást benne, mint egy csinosan öltözött üressfejű, üresszívű, csinos bábut.

— Minő asszony is lett belőle! — nevetett magában Visnyey, a mint aztán ott ült mellette és hallgatta. Csak hallgatta, mert beszélni Ilona beszélt folyton. Szóhoz sem hagyott jutni mást. Ha valaki közbeszólt, azt csak annyiban vette figyelembe,

hogy emeltebb hangon és fölvetett fővel folytatta beszédét magáról és mindig csak magáról.

Visnyeynek eszébe jutott, hogy mennyire gyűlölte és átkozta ő egykor Ilonát. Ezentul áldani fogom! — gondolta hozzá vidáman.

Éppen bucsúzni akart, mikor a körülöttük egymást gyomrozó gyermekek egyszerre abbahagyták a küzdelmet és homlokegyenest rohantak le a verandáról s örömvisitásokkal fogadtak valakit.

Visnyey fölugrott Ilona mellől, a mint a gyermekek egy fiatal leányt kísértek föl a lépcsőn.

Négyen is fogták a ruháját, kezét, egyre visítva:
— Itt van Ticza! Itt van Ticza! Katicza!

Jó, hogy megmondták, mert Béla meg nem ismerte volna.

— Visnyey Béla. Tudod — mutatta be Szeredainé a vendéget.

— Régi jóbarátja vagyok — lépett tőle gyorsan a leányhoz Béla, mélyen meghajolva. — Emlékszik rám?

Nagyon bájos, drága fiatal leány lett az édes, csepp Ticzából. Minden mozdulata csupa kellem és finomság. Szelid, okos szemét szeretettel emelte Visnyeyre. Szeretettel, barátsággal nyújtotta mindkét kezét is üdvözetül.

— Nagyon emlékszem, habár olyan soká is tartott, míg eljött.

— Az csak az én károm — s Visnyey alig tudta elbocsátani a kis kezeket. — De most már vége, mert eljöttem.

És ott maradt aztán Ticza mellett, míg az első látogatást befejezte.

Keveset beszélhetett ugyan vele, mert a sok gyermek egyre ott zajongott körülük és mivel Visnyeyt is gyorsan a szivükbe fogadták, ugyan-csak alkalmatlankodtak neki is.

Miatfuk alig volt alkalma távozáskor elmondani:

— Mennyire megváltozott az én kis barátnőm! Alig merem elhinni, hogy barátsága azért nem változott meg irántam.

— Az velem növekedhetett is — tréfált Ticza.

A gyermekek éppen megrohanták bucsúcsókjaikkal Bélát s elrontották örömét. Csak annyit tudott mondani: Isten adja!

Elmenőben, a mint lekisérték, Ticza még lekiáltott tréfálva:

— Mondja még, mint jó királyunk szokta mondani: örülök, hogy eljöttem.

S Visnyey kalapját lengetve, visszakiáltott: De mennyire örülök!

Azután meg csak olyan gyakran járt a házhoz, mint mikor Ilonának udvarolt. A gyermekek, ha jönni látták, már éppen úgy visítottak az örömtől, mint ha Ticzát meglátták.

Egyszer aztán azt mondta Visnyey a leánynak:

— Tudja-e, kis Ticza, — ha maguk voltak, a régi barátságánál fogva, így nevezte Visnyey, — tudja-e, hogy a maga jóságával ezek az asszonyok visszaélnék? Az ő anyai kötelességük nevelni rossz gyerekeiket. De így egészen csak magára hagyják azt a bandát! Hiszen magának egy percnyi nyugta sincs!

— Mindig csak eleinte ilyenek, aztán nálunk megszeliđülnek. És most maga megosztja velem a kis gézengúzok szeliđítését.

— De milyen áron! Bészélhetünk-e együtt összefüggőleg csak egy perczig?

Éppen a kis szögletszobában voltak, ugyanott, a hol egykor Visnyey szívét az a nagy csapás érte. Ugyanazon a helyen ültek le.

A gyermekek közül csak a két legkisebb leányka telepedett le Ticza lábaihoz. A többieket Béla, mikor megérkezett, becsalta egyik szobába, ott reájuk zárta az ajtót s a kulcsot magával hozta.

Míg azok onnan kiszabadulnak, addig el akart készülni.

— Éppen ma tíz éve, mikor engemet itt vigasztalt — kezdé a fiatal leány mellé ülve. — Tudja-e, Ticza, miért bánkódtam akkor?

— Tudom. Hallottam.

— No persze, Ilona elbeszélte bizalmasan min-

denkinek. Elkezdve a jegyesén, a vőfélyén, végre magának, a kis gyermeknek is elmondta. De maga legalább kérdezte tőle, hogy mi bajom van?

— Én sohasem kérdeztem tőle. Mert soha nem is mondtam el senkinek, hogy maga itt sírt.

— Nem mondta el? De hisz maga akkor még egy csepp kis baba volt?

— De ön azt mondta nekem, hogy ne szóljak arról senkinek. Hát hogy mondtam volna el?

Béla mélyen tekintett Ticza szép tiszta szemébe.

— Milyen drága gyermek volt már akkor is! Mintha most látnám, hogy jött hozzám fehér ruhácskájában, mint egy igazi kis angyal! S hogy gondozott, vigasztalt. Isten tudja, milyen ostoba drámai jelenetektől tartott vissza akkor engem, bolond fiút, ez a csepp édes kis kéz, mely akkor az arczomat simogatta s a nyakamat átfonta. Emlékszik rá?

— Jól emlékszem én is — s Ticza elpirult. Mert arra is emlékezett, hogy a mellett akkor egyre csókolgatta is Visnyeyt. — De olyan nagyon sajnáltam — folytatta — hogy a legkedvesebb játékaikkal akartam megvigasztalni.

— Igen. Valami apró kacsákat rakott az ölembe s mikor az engem, barbár szerelmem, meg nem vigasztalt, egy kis szent Antal-szobrocskát is dugott a zsebembe, hogy az okvetlen segítsen rajtam. De azt a szent Antalkát csak Budapesten találtam

meg Nagy bánatomban akkor mosolyogtam először s így rögtön jó hatással volt rám, mihelyt megláttam.

— És hová tette szegénykét?

Béla kabátja zsebéből egy iczinke csorba szent Antal-szoborkát vett elő s odanyújtotta Ticzának.

— Igen — nevetett rá szeretettel Ticza — ez az én igaz jószágom. Zsuzsi dada hozta nekem Sasvárról. Ezt a szögletét egyszer a fiúk törték le. Úgy búsultam akkor, hogy most már azért rám is fog majd haragudni szent Antal. De nem tette — s a fiatal leány vidám gyöngédséggel simogatta a csorba kis szobrot — hanem azután is mindig jó volt hozzám. Hányszor gondoltam is rá, vajjon jó dolga van-e neki magánál?

— Bizony nagyon jó dolga volt. Selyempapirba göngyölve mindig velem járt mindenütt. Olyan talizmánfélének tartottam. S mindig erősebben és erősebben hittem, hogy minden jót, a mi ér, tőle s általa nyerek. S most tudja, miért hoztam el?

— Hogy miután önt így megvigasztalta, visszaadja nekem.

— Oh, dehogy. Nem azért. De mert maga akkor azt mondta nekem, hogy szent Antal majd segít rajtam s a mit elvesztettem, megtalálom. Most hát arra kértem őt fel, legyen közbenjáróm és segítsen a földi boldogságot, melyet akkor elveszteni

véltem, most igazán megtalálnom. És segítsen Ticzát annak az ideának megnyernem, hogy ezt a csomó gyermeket hagyja az anyjukra, — hisz hála Istennek, van anyjuk! — Ticza pedig csak velem, csak az én boldogságommal törődjék.

— Miként? — nevetett elpirulva Ticza.

— Úgy, hogy a feleségem legyen! Ticza, kis Ticza, ne nevéssen, mert én mód nélkül szerelmes vagyok. Egész lelkemmel szeretem magát. Egész szívemmel. Sokkal jobban, mint valaha azt a másikat. Mert akkor csak fiú voltam, most férfi. És ha ez az én drága kis barátnőm most el akarna fordulni tőlem és máshoz... Akkor...! Akkor...

Ticza befogta a fiatal ember száját.

— Én örökké csak magát... — susogta.

— Te örökké csak engem! — s a fiatal ember átölelte Ticzát.

Ekkor a gyermekek sikoltozva törtettek be.

— Hiába, hiába! Hiába zártak be. Kiszabadultunk!

Béla kaczagva intett kezével.

— Most már jöhettek! Most már kiáltozhattok. De fiúk, előbb Ticza előtt udvari bókot csinálni. Mert Ticza királynő lett! Az én szívem királynője!

És Béla meg is mutatta nekik, miként kell Ticza előtt mély udvari bókot csapni.

A fiúk vad ujjongással fogadtak szót. De még meg is csókolták Ticzát.

— És most menjetek és hirdessétek ki, hogy Ticza az én szívem királynője lett, mert az én menyasszonyom! — küldte őket Visnyey.

Erre aztán a fiúk szertefutottak a házban, mint a patkányok. És nagy lármával hordták szét a hírt, hogy menyasszony van a háznál, mert Ticza királynő lett, a Béla szive királynője!

JELMEZBÁLON.

A művészek bálja nagy közönséget vonzott. A termekben alig lehetett mozogni. Mikor már a jelmezesek nagy menete fölvonult és táncolni kezdtek, doktor Baltay, a főváros egyik legkedveltebb orvosa, úgy gondolta, hogy ő bizony hazamegy. Előtte való éjjel nagy betegnél volt, alig aludt valamit.

A doktor olasz nobilenek volt öltözve, pedig semmi sincs rajta olaszos. Sűrű haja szőke, szemei pedig világos kék. Valami szebeni tanácsúrnak kellett volna öltöznie.

Már éppen el akart menni, mikor a nagy teremből kifordulva, az ajtóban találkozott Nagyáti osztálytanácsos feleségével.

— Megálljon csak, signor dottore; ha nem fél a téltől — mondotta a szép asszony.

A tanácsosné ugyanis Tél-jelmezt viselt, a mennyiben fényes fehér és hamuszín gáze és hattyúprém öltözékén csupa kristály csilling, csillogó hópehely

s fehér gyöngy csillogott, ragyogott. S fehérre puderezott hajában is kristálykoronát viselt.

— Majd azt mondtam, hogy akár fagyjak meg rögtön ennek a Télnek a közelében — nevetett a doktor. — A mivel bebizonyítottam volna, hogy a női báj minden alakban megtámadhatja még a magamféle komoly emberek esztét is.

— Kérem, signor dottore, ne bolondozzék. De örülök, ha az öltözetem önnek tetszik. Lássa, férjem el volt keseredve, mert ő Lorántffy Zsuzsanna kosztümjét akarta rám disputálni. Pedig az a kitűnő asszony nagyon rosszul van öltözve minden arczképén. No és nézze Alicet, nem kedves a toilletje?

Szép barna leánykára mutatott, a kit egy cserkesznek öltözött hosszú miniszteri fogalmazó vezett tánczba.

— Miféle jelmeze van? — kérdé az orvos előre hajolva.

Igen szép öltözet volt a fiatal leányon, csillogó sárga gázéból, aranypénzeknek látszó gazdag díszszel. Szénfekete hajában is aranypénzekből volt a magas diadém.

— Valuta-jelmez — magyarázta Nagyatíné.

— Gyönyörű, lehetne a legfőbb hatalomnak is mondani. A pénz eszménye.

— No, lássa. Férjem pedig dühös volt miatta. Egész családi tragédia volt nálunk. Mert Elek erő-

vel azt akarta, hogy Alice az ő legújabb festménye egyik alakjának öltözzék. Én persze, nem engedtem. Hisz látta Eleknek azt a képét?

— A táltosokat Ungnál?

— Igen, éppen az. Elek azt hiszi, hogy az jó kép, pedig női alakjai csak olyan mátohák. Ezen kissé összekülönböztünk.

— Egész a családi tragédiáig?

— Igen. Még most is haragot tartunk.

— Persze, mert ez alkalommal, nagyságos asszonyom, könnyen megsérthette Elekben a művészt. Nagyátné nevetett.

— Igazán úgy volt. Ingerült voltam, hogy Alicet el akarja csufítani, aztán többet mondtam, mint magam is akartam.

— És most én legyek az orvos, a ki a szegény Elek hiuságán ütött sebeket segítsék gyógyítani. Kiengeszteljem őt?

A szép asszony csak fejével bólintott, mert egy Hamletnek öltözött pufók fiatal ember tolakodott közéjük s tánczra kérte.

— Addio, signore dottore; addig is! — s Nagyátné kecsesen intett vissza az orvosnak.

Baltay átment a kis terembe. Eszébe sem jutott ezt a megbízást teljesíteni. Hanem még lusta volt haza menni s fáradt volt ott maradni. Kissé pihenni szeretett volna. Itt az egyik szögletben egy

csoport legyező-pálma és virágzó azaleák mellett egy kis zöld plüschpamlagot látott előbb, azt hitte, ott leheverhet. A mint a pamlaghoz ért, vékony fehér alak állt föl onnan.

— Jó estét, orvos úr — szólalt meg egy édes, szelid hangocska.

Az orvos csodálkozva nézett az előtte álló ismeretlen furcsa nőalakra.

Erős vászonruha takarta el teljesen, leérve hosszan a földre. A ruha ujjai is hosszan, bőven csüggtek alá. De legsajátosabb volt a fejére borított nagy vászonlepedő, mely szintén a földig ért. Ennek a fejterítőnek széle fodrosan borult arczára, mert homlokához erősen hozzászorította egy vékony rozmaringkoszorú.

Baltay elnevette magát, a mint tekintete végig siklott az alakon.

— Minden jó lélek dicséri az Urat! Ki vagy és mit akarsz? — kérdezte nevetve, mintha kísértet-hez szólna.

Ekkor a ruha ujjából egy apró kéz került elő, a vásznat fölhajtotta s az alól kedves leánycsók s még kedvesebb leányszemek tűntek elő.

Az orvos gondolkodva nézett rá, nem ismerte meg mindjárt.

— Bocsánat — kezdé — nem tudom, kit zavarok itt?

— Én Vedródi Anna vagyok. Hisz gyógyított is orvos úr. Nagyáti Elek...

— Már tudom, a kis Annuska, Elek unokakuga. De hát mit csinál itt egyedül? És... és... miért öltözött ilyen kísértetnek?

Azzal a doktor le akarta venni Anna fejéről a keskeny lepedőt.

— Kérem, ne bántsa. Nagybátyám mindjárt eljön és haza visz. Őt várom.

— De addig csak megmondhatja nekem, miért öltözött ilyen rosszul! — s Baltay leült a pamlagra a leányka mellé.

— Nem én, de Elek bácsi akarta, hogy így öltözzem. Ő most egy képet fest, a melyhez én is modellt ülök ebben az öltözetben. Előbb azt akarta, hogy Alice is ilyen ősmagyar leány legyen, mint én.

— De a neje nem engedte meg s össze is haragudtak.

— Igen. Szegény nagybátyám meg aztán annyira busult, hogy könyezett. Nem tudtam látni.

— Azért jött így?

Anna fejével bólintott.

— És most miért akar haza menni?

— Néném resteli, hogy ilyen vagyok, mert ők igen szépek. Nem akarja hát, hogy így lássanak. Azért megkértem Elek bácsit, vigyen haza. De ő

nem tudja, hogy miért megyek el. Csak a jelmezek nagy fölvonulását akartam még látni. Azt innen láttam is egy keveset.

— Hát sem a tánczra, sem az estelire, nem maradhatna?

— Nem.

— De éhes lesz?

— Nem baj.

— És tánczolni sem szeretne?

— Hogyne! — s Anna édes mosolylyal kulcsolta össze apró kezeit.

— Nincs otthon valami könnyű ruhája? — kérde meghatva az orvos.

— Mama igen szép jelmezt küldött.

— És mégis...? De hát miért nem vette azt föl, kis... barátnőm?

A doktor majdnem azt mondta: kis ostoba.

— És szegény nagybátyám?

— Igaz, nagybátya! No, de ő úgy is hamarosan elfelejtette volna itt a házi perpatvart. Előbb már igen vidámnak is láttam őt. Macbet három boszorkányával tréfálkozott. Bizonyynyal már azt is elfelejtette, hogy maga itt van.

Anna ijedten ugrott föl a pamlagról.

— Kérem, keresse föl.

— Az bajos lesz, ha ő már elfelejtette, hogy ide kellene jönnie.

— Istenem! hát én mit csináljak? — s Anna közel volt a siráshoz.

— Adok egy jó tanácsot. Elhozatjuk azt a jelmezt, a mit édes anyja küldött. Itt az öltözőbe fölveszi. Aztán addig maradhat itt, mint a többi. Majd valami ismerős nő oda kíséri. Várjon csak kissé itt.

Az orvos fölkel s a nagy terembe indult.

Éppen akkor Zrínyi a költőnek öltözött fiatal ember ment el mellettük.

— Feri! Pardon, hős költő, megállj! A következő négyesedet lefoglalom ennek az Árpádkori magyar leánykának.

— Köszönöm, nem lehet — nevetett a fiatal ember, végig nézve Annán. — Én pár századdal később élek.

Azzal elsietett.

— Oh, ha tánczolnék, csak önnel szeretnék táncolni — s Anna oly édes, háladatos szívvel néz az orvosra, hogy az föl kaczag, megrázza a leányka kezét s gyorsan megy a terembe.

Nemsokára egy pompás Minervát hozott ki a karján.

— Itt az ezer év előtti kis leány. Kérlek, Elza.

A szép Minerva, ki a polgári életben a doktor nőtestvére volt, föl kaczagott, mikor meglátta Annát.

— Hogy lehet ilyennek képzelni az ősmagyar

királyleányokat? Borzasztó ez a Nagyáti! Jöjjön, kicsike — s elvezette Annát az öltözőbe.

Az orvos pedig maga ment a kis leány ruhájáért.

— Legbiztosabb lesz így — mondta magának mikor a kocsiba szállt, hogy a jelmezt elhozza.

Nevetett is magán.

— Már az úgy van, hogy a ki a jócselekedet útjára lép, mint a lejtőn, úgy szalad rajta, akárcsak a bűn útján.

Nem sok idő telt bele s a szép Minerva az öltözőből újra bevezette a kis terembe a már teljesen átalakult Annuskát.

Baltay kissé meghökkent, mikor a leánykát meglátta.

— Ugy-e, mi lett belőle? — nevetett a szép asszony. — De most már siessünk, mert az én tánczosom vár.

A nagy terem ajtajában már várta is egy hatalmas termetű fiatal ember, valami exotikus udvari öltözetben.

Az orvos most a leánykának nyújtotta karját s ő is a tánczó párok közé állt vele.

Sokan megnézték Annát, a mint Baltayval ment. Fehéres rózsaszín fátyolruháját] igen halavány rózsák díszítették és övét s vállait is. Dús hosszú kibontott haját könnyen hullámosan hátra igazítva szintén egy ilyen gyöngéd nagy rózsza fogta

össze fején. De még fehér czipőcskéjén is rózsá nyilott. Az orvos óvatosan nézett rá.

— Ez micsoda jelmez? — kérde végre.

— Malmaison-rózsá. Tetszik önnek?

Baltay majdnem azt mondta: rettenetesen. De aztán színlelt komolysággal végig nézett Annán s csak azt jegyezte meg: — Bizony, kár volt mindjárt ezt föl nem venni.

— Hiszen tudja, hogy nem lehetett, hogy csak az ön jó szíve...

— Segített a kegyed jó szíven.

— Ne tréfáljon, kérem, e fölött, én sohasem felejttem el, hogy milyen jó volt hozzám!

Az orvos nevetett s azt mondta, hogy soha gyorsabban nem jött még az áldás valami jótettért, mint most.

De ekkor a szép «Zrinyi a költő» törtetett át egy csomó emberen, hozzájuk.

— László, kérlek, mutass be a tánczosnődnek.

A doktor gyorsan visszafordult.

— Köszöni, nem lehet. Látod, hogy ő Malmaison-rózsá. Így csak ebben a században jelent meg. Te pedig több századdal előbb éltél, mint ő s ránézve rég por és hamu vagy.

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Azt, hogy előbb kértelek, hogy tánczolj velem s te korodra hivatkoztál.

— De hisz az egy... — itt szájára ütött — ez pedig egy virágtündér! Ő a legszebb s te ne légy olyan irigy, hanem mutass be — nyafogott a fiatal ember.

— Hallotta? — fordult a leányhoz az orvos. — Akarja.

— Nem, ne — mondotta halkan Anna s elfordult a fiatal embertől úgy, hogy az csak gyönyörű haját láthatta.

Táncz közben találkoztak Nagyátinével s Aliceal is. Azt mondták mind a ketten, hogy nagyon örülnek ennek a bölcs megoldásnak. S Anna szeretettel s boldogsággal nézett rájuk, hisz ő csak nagybátyjával félt találkozni. Pedig Nagyáti zavarában, hogy kis hugát meglátta, nem is gondolt a jelmezcserére, csak arra, hogy őt ott felejtette a pamlagon.

El is halmozta az orvost dicséretekkel, elnevezte «bajban barát»-nak, őrangyalnak s még Isten tudja, minek. Azzal nagy vígan odébb tánczolt valami lepkének öltözött víg asszonynyal.

— Lássa — hajolt a leányhoz az orvos — érdekes volt ilyen áldozatot hozni?

— De hisz aztán minden olyan szép fordulatot vett és én olyan boldog vagyok.

Baltaynak homloka elpirult, mikor Anna hozzá föltekintett.

— Igaza van, minden a legszebbre fordult és én is igen boldog vagyok — de erre elnevette magát.

— Csufolkodik? — kérdezte Anna ijedten.

— Nem, igazán nem. Csak az jutott eszembe, a mit a mult éjszakán egy jó öreg uri nő mondott nekem leánya betegágyánál. Majd egyszer elmesélem magának is, csak emlékeztessen rá.

A táncz véget ért, az orvos karjába fűzte Anna karját s megindultak keresni Nagyátiékat.

Azután együtt esteliztek mind. Anna kipirultan a szokatlan pezsgőtől és vidám kedvtől, ült az orvos mellett.

Egyszer csak az általános zaj és nevetés közt odahajolt szomszédjához s kérte, hogy mondja el most: mit mondott neki tegnap az az uri nő.

Baltay nevetett, szabadkozott s azt igérte, hogy majd valamikor nyárban, patakpartján, naplemen-tén fogja elmondani s csak akkor, ha senki más nem hallja.

De a kis Anna a pezsgőtől bátor lett s biztatta, hogy senki sem hallgat rájuk.

A doktor végre ráállt, kissé hátrább tolta székét az asztaltól a hátuk mellett álló oszlopig. Annának is azt kellett tenni s így a többiektől elhúzódva, csendesen, hogy csupán a lányka hallotta, beszélt el.

— Tegnap éjjel egy nagy beteg fiatal asszony-nál voltam. Férje esztét veszítve futkosott alá-föl.

A nő öreg anyja kétségbeesve tördelte kezét, egyik sem volt segítségemre. Magamnak kellett mindenről gondoskodnom. Azért ott is maradtam reggelig. Csak akkor mentem el, mikor már jóra fordult a baj. Akkor meg a nő férje éppen olyan bolondul hálálkodott és örült, mint a minő bolond mód busult előbb. Az öreg asszony pedig úgy sírt, hogy szólni sem tudott s mikor már menőben voltam, megcsókolta a kezemet, mintha valami csodatevő szent lennék és megáldott, hogy olyan boldogság érjen, a miről most még nem is álmodom. Az jutott hát eszembe, mikor hangosan kimondtam azt, hogy én is boldog vagyok. Az jutott eszembe, hogy ime, az áldás beteljesedett.

Anna ájtatos figyelemmel hallgatott. Nem értett mást az egész beszédből, csak azt, hogy ez a kiváló ember a szenvedőknek segítője, megmentője. S ez olyan szép volt! Szinte látta, mikor az öreg uri nő kezét csókolt az orvosnak, mert leánya életét megmentette. S egyszerre ő is lehajolt, hogy megcsókolja a mellette ülő orvos kezét.

De Baltay idejekorán elrántotta kezét s hirtelen szétnézett, nem látta-e meg valami hivatlan szem és azzal vigasztalta magát, hogy még a ki látta is, hogy Anna lehajolt az ő kezére, nem is sejthette, mit akart tenni.

Mikor haza mentek, a bucsuzásnál ő csókolt

kezet a szép Malmaison-rózsának, a mit Anna semmikép nem akart megengedni.

Otthon aztán az orvos elalvás előtt, azalatt, míg egy szivart elszítt, lebeszélte önmagát arról, hogy a leánykát komolyan vegye.

— Oh, oh, nekem nem olyan feleség kell, a ki engem ennyire respektál, hanem olyan, a ki hibáimért jól leszid. Mit tennék én ezzel a kis áldozat-báránynyal, a ki folyton valami magasabb lénynek képzelne? Micsoda házasság lenne az? Nekem olyan feleség kell, a ki kordában tartson, mint szegény édes anyám tette. Szinte rá is vágyom már, hogy valaki leszidjon lustaságomért, könnyelműségemért és pazarlásomért. Ettől a szelid gyermektől persze azt nem is várhatnám!

Aztán elaludt s másnap valami fontos köreset miatt egészen elfeledte Annuskát.

Talán másfél év múlva hallott csak róla. Nagyatíné említette előtte, hogy Anna Vághelyi alispánt kikoszorazta. Nagyatíné panaszképen hozta elő az orvosnak, hogy Vedrődyné, férjének nővére, most, majdnem két év múlva kérdezősködik tőle: milyen férfiakkal ismerkedett meg házuknál az ő leánya? Mert már kénytelen arra gondolni, hogy talán ott akkor valami kiváló férfiba lett Anna szerelmes? Mert otthon mindig csak azt hajtja: sem ez, sem az meg nem közelítheti a mértéket,

a minőnek ő azt a férfit gondolja, kivel boldog lenne.

— Elkényeztetett leány, az az egész — nehezelt Nagyátné — s most sógornőm minket szeretne okolni azért, hogy Anna válogat. Mert mit jött volna ő össze nálunk valami kiváló férfival? valami ideállal? Hisz ön tudja, kedves Baltay, hogy nekünk kik az ismerőseink s hogy bizony azok közt nincs egy «Grál-lovag» sem.

Az orvos mosolyogva simogatta haját.

— Csak a leánynak fölfogásától függ az, nagyságos asszonyom. Az egyik vagabundnak tarthatja Lohengrint, a másiknak hattyú-lovag.

— Ugyan, kit tarthatna itt Anna Grál-lovagnak?

— Azt csak ő tudja — s az orvos vállát vonogatta.

— Csak nem Naszlayt? Alice férjét? Ez kezdett éppen akkor hozzánk járni. No, úgy csak maradjon otthon Anna. Mert a sógornőm azt is kérdezte: ne hozza-e ide a leányát? Az kellene még csak, hogy azt az ostoba Naszlayt az a leány talán még bálványozza!

Az orvos kibeszélte Nagyátné aggodalmait, hanem azt helyeselte, hogy sógornőjét nem akarta egyhamar magukhoz hívni.

— De azt majd elintézem én. Hétfőn úgy is arrafelé utazom. Fölkeresem őket s lebeszélem erről a látogatásról.

— Nagyon lekötelez, doktorka, örökre lekötelez — biztosította Nagyatíné.

Baltay csakugyan elutazott azon a hétfőn a mátraalji kis faluba.

Vedrődyék házára igen könnyen ráakadt, az volt az egyetlen úri ház a helységben.

De Vedrődynét nem találta otthon, a szőlőben volt. Azt mondták a házban, hogy Anna pedig lenn van a gyümölcsösben.

Baltay oda indult utána.

A sűrűn álló s helyenkint a földig érő gallyas fák között soká nem láthatta meg Annát, de hangját jó messziről hallotta.

Még pedig nem valami románczot énekelt vagy bús, epedő szerelmes népdalt, mint az olyan egy regényes szerelemben szenvedő novellabeli leányhoz illett volna, hanem csengve pattogott hangja, a mint haraggal szidott valakit.

— Te semmirevaló gaz nép! — hallotta Baltay s egyszerre meg is látta Annát.

Kis parasztfiú állt előtte, vörös pufok arczczal. Szája görbére huzódott, mert tüskés haját erősen fogta Anna apró keze s ugyancsak rázta a fiú fejét.

— Hát te nem tudsz kérni, csak lopni? — szidta tovább. — Leljelek csak még egyszer itt, úgy elveretlek, hogy megemlegeted. És most lódulj! — s még egyet rántott a kis bűnös üstő-

kén. — Az almát meg most az egyszer vidd el magadnak — azzal hátat fordított a fiúnak s szemben találta magát Baltayval.

De nem sikoltott föl, hanem elpirult igen nagyon. Ebben az egyben viselte magát úgy, mint egy jóra való novellahősnő. De azért bátran ment az orvoshoz és bátran üdvözölte őt. Hogy lelkében egy csepp bátorság sem volt s hogy nagyon restelte, a mit az orvos látott s hallott, azt persze el nem árulta.

Baltaynak pedig roppant tetszett a dolog. Levette kalapját s lehajtotta fejét egészen a leányka kezéig.

— Kérem, tépázzon meg engemet is, mert én is hivatlanul jöttem ide.

És ime, Anna most már nem hajolt le, hogy az orvos kezét megcsókolja, hanem csakugyan belemarkolt Baltay hajába, aztán pedig olyan édesen kaczagott.

— Igaza van. Egyenlő igazságot mindenkinek.

Az orvos csak akkor fogta meg a kis kezét s ime, most Anna szépen oda engedte s hagyta, hogy Baltay üdvözléssel nem egyszer, de többször is megcsókolja.

Aztán szép lassan fölsétáltak a házhoz. Anna mindjárt frissítőket hozatott a verandára, bort, tejet, vaját, mézet, lágy kenyeret, gyümölcsöt össze-

vissza. Soká volt oda, azt hitte, ezalatt édes anyja megjön, de végre mégis csak ott kellett maradnia a vendéggel, a ki pedig veszedelmesen boldog arczzal folyton csak őt nézte.

Még egyszer csak arra kérte Annát, hogy kenjen neki egy karéj kenyérre vaját és mézet s míg a leánykát így elfoglalta, elkezdte mondani idejövételének célját. De milyen csalárdul!

Nagyátinéről beszélt s azt, hogy nagyon aggódik, mert attól fél: valami oktan szenvedély elvakította Annát, ki ezért nem látja elég világosan az alispánt sem.

Anna nagyon elpirult s egyszerre letette vagy leejthette a vajas kenyeret, még pedig a vajas és mézes oldalával a diszesen himzett ozsonna-abroszra.

— Oh jaj, a szép abrosz! — kiáltott föl az orvos és megkapta Anna kezét olyan erősen, hogy az ki nem szabadíthatta.

— No, az én ozsonnám javarésze az abroszé, de hát jobb is, ha mi ketten előbb tisztába jövünk egyről-másról. Nagynénje azt mondta nekem, hogy az lehetetlen, hogy kegyed a miatt kosarazta ki az alispánt, mert náluk valami kiváló emberrel ismerkedett meg. S engem is tanúnak hívott föl, hogy akkor nekik semmiféle kiváló ember nem volt az ismerőseik közt. Hát én is csak azt bizonyíthattam,

hogy Annuska akkor ott össze nem jött semmiféle kiváló emberrel. De hát az a baj, hogy a hölgyek, lám, mint Titánia is, félreismerik a férfiakat s a kit maga úgy szeret, az talán csak egy — —

Erre Anna kissé félrehajtott fejét hirtelen visszafordítva, vidáman ránézett az orvosra, míg másik szabad kezével befogta Baltay száját.

— Nem engedem, hogy így beszéljen róla. Ő a legkiválóbb férfi.

— Nagyon közönséges ember, nagyon közönséges.

— Jó és nemes! A legjobb, legnemesebb ember a világon!

— Bolondság! Azért, mert egy drága, kedves kis leánynyal tánczolt egy bálon. Igazán, nagy érdem.

— Gondoljon arra, hogy előtte való éjjel önfeláldozó ápolásával egy nőt mentett meg a haláltól.

— Igen, de azért úgy megáldották őt, hogy rögtön a legnagyobb boldogság virult föl mellette, úgy, hogy csak a kezét kellett volna kinyujtania érte. S az a számár, nem tette! De ne higgye, Annuska, mintha ostoba elbizakodottságból nem. Hanem csak azért, mert félt, hogy az az édes gyermek őt momentán valami ideálnak nézi s ha ő most elfogadja ezt az érte rajongó szívet, ez a rajongás az élet köznapjaiban elrepülhet s ő a

magasságból, hova csak az a tiszta leánylélek emelte őt, lezuhan.

Ekkor Baltay eleresztette Anna kezét.

— Nem biztam magamban, Anna. Attól féltem, maga tulságosan ideális, én pedig olyan vagyok, egészen olyan, mint akárki.

Baltay elővonta kendőjét s letörölte homlokát és csak úgy lopva nézett Annára, ki oly édes nyugodtan figyelve állt mellette.

— Most is nagy aggodalommal jöttem ide. Úgy féltem, hogy maga azért kosarazza ki kérőit, mert igen ideálisan veszi az életet s én... s engem... De a mit a kertben láttam, az az egekig emelt. Nem, nem, csak bátorságot adott arra, hogy megkérdejem, akar-e engemet egész életére szintén úgy gondjába venni, mint azt a fiút? Engemet, a ki, higgye el, hogy éppen nem vagyok ideál és sokszor rá fogok szolgálni, hogy megtépázzon?

Most már megint megfogta Anna kezét. Mind a két kezét, mind a két kezével.

— Anna, édes Annuska, akar-e engemet minden rajongás nélkül, de sok elnézéssel szeretni? Akar az én feleségem lenni?

— Nem az a kérdés — susogta a leány — hanem az, hogy szeret-e maga engemet? Nem jött-e csak azért, mert nagynéném azt mondta, hogy én vak szenvedélylyel szeretem önt? S ön

aztán nagy jóságból, mint a hogy a betegeket oly önfeláldozón gyógyítja, most nőül akar engemet venni?

Az orvos fölugrott, átölelte Annát és megcsókolta, míg ujjongva kiáltott:

— De mennyire szeretlek! De mennyire szeretlek! Hanem, ugy-e, te sem tagadod el, hogy rám vártál?

Anna fejével bólintott.

— Téged vártalak. Téged. Hisz tudod, hogy annak a szegény beteg nőnek az édes anyja azt mondta akkor neked, hogy soha olyan boldog senki se legyen, a minő boldog te légy. No, és tudom, hogy téged senki sem szerethet úgy, mint én. Neked hát el kellett jönnöd hozzám. Azért vártalak.

BEATA SIT BEATA!

A kórház ablakai csillogtak a lenyugvó őszi nap piros fényétől. Egyenesen jöttek e sugarak s végig tűztek a hosszú keskeny szobán, melyben Nagymezey Dezső hat hét óta feküdt.

Az az orvos hozta ide, aki a párbajhoz elkísérte.

Mert mikor Bárdos Pistának kardja Nagymezey tüdejét érte s ő összerogyott, akkor mindnyájan, még az orvosok is azt hitték, hogy halálra van sebezve.

De a kórházban tüzetesebben megvizsgálták sebét s eszméletre hozták az elaléltat. Az orvosok aztán még sokat vitatkoztak fölötte, de végre is életben tartották.

Most már a javulás útján volt s a bucsuzó napnak a betegszobába betörő sugarai Nagymezey lesóványodott sápadt arczára az új élet pirosságát is rávetették.

És rávetették piros fényöket az ápoló apácza, Beata testvér szelid szép arczára is, a mint az ablak-

nál állva egy pohárba a gyógyszert csepegtette a beteg számára.

Nagymezey ágya szélén ült s lesoványodott kezeit összekulcsolva, merőn nézte Beata testvért, mintha ő is vele számlálta volna az orvosság csöppjeit.

Türelmetlen, ingerült volt, mióta a javulás beállt.

A míg a láz tartott, az elmulás békés nyugalma borult rá. Akkor csak mint ködön át látta Beata testvért maga körül. Olyan volt neki, mintha ott-hon lett volna, mintha saját szobája falán az egyik nagy képet látta volna folyton. Azt a tikkadt vándort, mely a képen a sivatag homokjában feküdt. Az most ő. Ő maga fekszik ott a sivatagban és az a fényes álomalak, a ki ott a haldokló vándornak égi italt hoz, az Beata testvér. A távoli fényesség pedig, a melyből az a fényes álomalak kiválik, az a halál országa lenne? . . .

Így, míg a láz tartott. Aztán jött a jobbulás s azzal a rája parancsolt fárasztó, erőszakos nyugalom.

A világ eleven pezsgő hullámaiból egyszerre zátonyra vetve, ott kellett feküdnie hetekig tétlenül. Mintegy testileg-lelkileg békóba verve.

Nagymezey pedig ekkorig nem ismert korlátot tetteiben s nem ismerte sem a szenvedést, sem a türelmet.

Zúgolódik is eleget, a mióta lázai s a fájdalmak

megszüntek. S most már nem a festmény álomalakjának látja irgalmas ápolóját. Azóta folyton ingerülten veszi számba Beata testvérnél az önkéntes nyugalmat s a nagy lelki egyensúlyt egész lényében.

A mint hetek óta nap-nap után, óráról-óra folyton egyenlő részvétellel és figyelemmel fárad körülte — ez idegessé teszi Nagymezeyt.

— Adja már kérem, azt az orvosságot — szól rá most is türelmetlenül.

Beata testvér kedves mosolylyal nyujtotta oda a poharat.

— Az utolsó gyógyszer — s dallamos hangja szelid gyöngéden hajlott. — Csak még néhány napi nyugalom s ön itt hagyja a kórházat. Szabad lesz, mint a madár.

— Mit áltat? — morgott Nagymezey. — Tudja, hogy csak olyan szabad leszek, mint a tört szárnyú madár. Tudja, hogy a doktor meg akarja kötni a kezemet-lábamat, ha innen kimegyek.

— Az orvos csak azt mondta, hogy pár hónapig vigyázni kell magára.

— No, igen. A mi számomra annyit tesz, mintha megkötözne. Várjak azzal, a mit rögtön el akarok végezni, a mint innen kilépek.

— Pedig a doktornak igaza van. Mert minden tennivaló várhat, a mig ön megerősödik.

— A mi rám vár, az nem várhat. És én nem is fogok várni. De nem is kell. Mert most nem karddal, hanem golyóval veszek magamnak elégtételt.

Beata testvér ijedten nézett rá.

— Bűn, a mit beszél. Az Isten nem azért adta vissza életét, hogy ismét kockára tegye.

— Hát miért másért, ha nem azért, hogy boszút vehessenek?

— Azért, hogy ideje legyen megbocsátani az ellene vétőknek s hogy ideje legyen megbánni, a mit ön vétett.

— Életemmel szabadon rendelkezhetem. De a mások életével is, ha utamban állnak. Én csak azt az egyet szánhatnám-bánhatnám, ha most se tudnám megölni. De most megölöm azt az embert, akárki mit mond! Előbb is csak ostoba véletlen volt, hogy megcsúsztam, hát ő talált.

Beata testvér összekulcsolta kezeit.

— A gyilkosság igen nagy bűn, akár a mások, akár a saját élete ellen tör.

— Eh, a bűn fogalma nincs is még tisztázva! — s Nagymezey ingerülten csapta le a mellébe álló asztalra a poharat, melyből az orvosságot megitta. — Én rendén valónak tartom, ha egy utamban állót, embert, vagy állatot elpusztítok. Meg fogom őt ölni! Meg kell őt ölnöm.

— Meg kell ölnie? Ki kényszeríti, hogy megöljön egy embert? Kiontani vérét annak, ki éppen úgy gyermeke menyei Atyánknak, mint ön? Testvérgyilkosságot elkövetni valami csekélységért, talán Ábel fölszálló füstjéért?

— Ebben már a világ ítél közöttünk. A világ is kívánja tőlem, hogy megöljem azt az embert.

— A világ? Ki az? Egy csomó ember, a ki nem törődik az ön lelki nyugalomával, örök üdvösségével. Sem azzal, miként ítél majd az egyetlen igaz Bíró a túlvilágon. Az az örök Bíró, a ki a Tizparancsolatban rendelte: *ne ölj!*

— A valódi életben mindez nem áll meg. Az az ember engemet megbántott. Igen, még pedig úgy, hogy egy hozzám közel álló hölgyet megsértett. Azért meg kell neki halni! Az a hölgy is kívánja.

— Az ön édes anyja kívánja azt? Édes anyja a megsértett hölgy?

— Nem.

— Hát a nővére?

— Nem. Nem rokonom.

— No, természetesen, hisz hogy is kívánná azt egy anya, vagy nővér, hogy az, a kít szeret, gyilkoljon, vagy meggyilkoltassék?

— Lehet. De az olyan vonzalom, mely forróbb, igazabb, mint a családi szeretet, az kívánhatja a boszút. Az én életemet, vagy a másét.

— Az akkor nem szeretet, de bűn! — vágott szavába Beata testvér. — A szeretet megbocsát, kibékít. Mert az ítélet és a bosszú az Istené.

Nagymezey cinikusan fölnevetett, rég forrongó haragja kitört.

— Micsoda sötét vakság az ilyen élet! Mindezt az Istenre hagyni és folyton csak az Istent látni és rá gondolni. Mi haszna van abból? Mivel jutalmazza meg az Isten azért, hogy így fárad, dolgozik és imádkozik? És mivel jutalmazza meg főképp azért, hogy folyton egyforma formátlan öltözetben jár s így lemond mindenről, a mi a nőknek boldogságát képezi: a szép ruhákról, drága csipkékről, ékszerekről és a pénz elköltésének minden öröméről? . . . Másról nem is akarok szólni.

Mig ezt elmondta, Beata testvér szánakozón nézett rá.

— Mivel jutalmaz, kérdi ön? Azzal, hogy szívet s lelket betölti az Isten kegyelme: igaz boldogsággal. Mert a mit ön itt fölsorolt, az nem boldogság, csak pillanatnyi hiúskodás. És a hiúság mellett az emberi szív és lélek sivár és üres marad. De én egy más világ lakója vagyok, az Isten szeretetének világáé. S ott mi is mindannyian mindig egyforma ruhát viselünk, mint a hogy a virágnak egész életén át mindig egyformák a szirmai. S mint a hogy a virágok nem viselnek ékszert, úgy mi sem

viselünk. A pénz elpazarlása pedig bűn a szegények ellen. Hogy lenne hát a bűn isteni jutalmazás?

— Jól van hát — mordult föl Nagymezey elfordulva. — De azok a férfiak, a kiket most nagy alázatossággal ápol, ha Beata testvér nem lenne az Istennél, hanem teszem a színháznál, akkor ezek a férfiak, de nem! nem ezek a mindenféle betegek, hanem az urak színe-java, mind ünnepelné, mint királynőt. Leborulnának előtte és taposhatna rajtok! Míg itt? Nagy alázattal durva munkát végez körültek. Kiszolgálja őket. Szolgálójok!

— Kérem — s Beata testvér feje fölemelkedett, előkelő származása egy pillanatra érvényre jutott. De rögtön szeliden hajtotta meg szép nemes fejét. — Kérem, ön rosszul fejezte ki magát. Én, ha a beteget ápolom, akkor az Istent szolgálom! Férfi, nő, gyermek vagy agg, szegény vagy gazdag előttem mind egyformán gyermeke az én mennyei Atyámnak. És nekem mind testvérem, a kit szeretnem kell, a kit nyomorúságában és szenvedésében megsegíteni, nekem kötelességem. Én . . .

— Nem érzi, milyen nőietlen ez az önfeláldozás az általánosért, ez az általános szeretet? — fordult szigorún az apácza felé Nagymezey. A világfi igazságtalanságával az erényt bűnnek nevezve s vádolva a nemest, hogy azt, a kit vádolnia kellene, saját maga előtt is menthesse.

Magának sem vallotta be, hogy mióta eszméletén van, mennyire boszantja és sérti őt az apácza egész lénye. Mert az irgalmas testvérnek egész élete s még a létezése is, mintha szemrehányás és szégyen lenne arra a másik szép leányra, a ki miatt ő most itt sinylik.

Szüntelen csak erre gondolt, bár szüntelen tagadta maga előtt. Mégis magában egyre fogadta s ígérte is, a távol levő szép Lilának, hogyha innen kikerül, milyen fényes elégtételt fog neki szerezni azért, hogy ez a csúnyán öltözött szüntelen apácza folyton megalázza, megszégyeníti! Igen, elégtételt fog adni Lilának azért, hogy ez itt annyival nemesebb nálánál! Mert az ilyen apácza egész élete nem más, mint néma szemrehányás a víg élet leányának. Földig alázzák itt magukat, hogy azáltal a szép Lilák fölött az égig emelkedjenek! — És én azért is a legdíszesebb ruhákat fogom Lilának venni — gondolta daczosan. — Azért is pazar kényelemmel, raffinált luxussal fogom körülvenni! Míg ez itt? — s boszusan nézett végig Beata testvér elegáns alakján, — ez itt, szomorú, csúf öltözetében az utálatos betegek és unalmas halottak közt odébb fog sanyarogni. Pedig ez előkelő leány, míg amaz...

Nagymezey boszus irigységgel gondolt arra, hogy Beata testvér az Isten lábaihoz tette le rangját. Nem akart egyéb lenni, mint a szegényeknek,

az utolsóknak testvére s ez által az első lesz mindenki fölött! A csábos díva pedig rangot csak úgy nyerhet, ha ő feleségül veszi. De addig mindenki nevezheti a származását, mint Bárdos Pista is tette, a miért ő aztán megvívott vele . . .

Mikor az általános szeretetért úgy ráfordult Beata testvérre, az apácza csodálkozva tekintett rá. Megszokta ugyan Nagymezey különösségeit, de betege eddig mégis jobban uralkodott magán. Míg most, mintha csak azon iparkodott volna, hogy hibáit, tévedéseit s bűneit sorba fölmutassa. Mintha egy kívüle álló hatalom kényszerítené erre. S most Beata testvérnek kellene számba venni mindezt és lelki gyógyulását is neki kellene elősegíteni. Mintha ezzel neki lett volna osztva a hibás lélek megmentése.

Igy gondolta Beata testvér, míg szelíd komolysággal nézett Nagymezeyre.

— Miért ne szeretném embertársaimat s miért ne áldoznám föl értük életemet? Hisz az Isten szeretete vezet az emberekhez. Még azokhoz is, a kik eltaszítják a segítő kezét, a kik gyűlölnek, rágalmaznak, a kik életünk ellen törnek, vagy más-ként vétkeznek ellenünk. Az Isten szeretete hozzánk vezet, hogy segítsünk rajtuk.

— Miért vezeti csak a nyomorultakhoz, a szenvedőkhöz? Miért nem vezeti azokhoz, a kik fény-

ben élnek s a kikkel fényben, bőségben vígan élne maga is?

— Azoknak nincs szükségük rám. Az ő útjok nem az enyém. A kinek az örök világosság világít útjára, az nem indulhat a múltó földi fény után. Mert az az út sötétségbe vezet s ott nem tehetne egy lépést sem.

— A boldogság felé sem, a mi künn a világban várja? — s Nagymezey gonoszul nézett az apáczára.

— A boldogság már nem vár reám. Hisz mondtam, hogy én már elértem a boldogságot. Lelkem boldog, hogy Istent szeretve az ő szeretetében élek s majd az örök szeretethez térek meg.

— Eh, én az igazi boldogságot értem, a minő boldog minden szabad ember lehet az életben.

Beata testvér komolyan ingatta fejét.

— Az igazi boldogságot nem érheti el senki a földön. Annyira másoktól függ itt a boldogság, hogy senkié sem lehet, senki sem bírhatja. Én már sok-sok embertársam szenvedését láttam és szenvedések mindig igaz volt, de boldogságuk csak múltó önámításból állt, melyből mihamar fölriadtak és igen-igen boldogtalanok voltak. Vagy ön, boldog-e, ön is igazán? Mindjárt azt fogja vitatni, hogy boldog, pedig még csak nyugalom sincsen szívében, nem hogy boldogság lenne.

— Én boldog vagyok!

— Boldog? S gyilkolni akar? Ön nem boldog s ha egykor be fogja azt látni, ha be fogja látni, hogy nem az az igazi boldogság, a mit a világ nyújt, akkor forduljon az Istenhez s szívének minden dobbanásán áldás és béke lesz. S ezt a békét senki sem rabolhatja el, mert ez az élő hitből fakad. És ha szíve csak az Istenért, egyedül csak az egy igaz Istenért fog dobogni, akkor minden dobbanása az örökkévalósághoz emeli. Akkor lelke, mely most a porban vergődik, kibontja szárnyát és fölemelkedik a tiszta csillagokig.

Nagymezey fölugrott.

— Menjen ki, kérem! — intett magánkívül, — magam akarok lenni.

Beata testvér szelíd főhajtással ment ki.

Nagymezey ezután nem látta Beata testvért, csak akkor, midőn orvosa kíséretében a kórházat elhagyta.

Mert másnap más irgalmas testvér jelent meg ápolására.

Nagymezey megütődött, mikor ezt meglátta. Mint a köd, úgy kélt föl lelkében a beismerés, hogy vétett Beata testvér ellen s azzal egyszerre föltámadt a szégyenérzet s az önvád.

Tűnődni kezdett, majd aggódni, hogy talán még

azt a határt is átlépte, melyet nővel szemben úri embernek soha semmi körülmény közt nem szabad átlépni, a saját önbecsülésének megsértése nélkül. Félt, hogy durván megbántotta Beata testvérét. Egy leányt, egy előkelő leányt, egy zárda-szüzet, a ki csupán az Isten védelme alatt áll. Az Isten pedig távol van s itt a földön ki védje?

Ezt megbántani aljas, nemtelen cselekedet. Szégyenfolt az előkelő férfi becsületén.

Tudta, hogy Beata testvér nem neheztel rá. Mert szent fogadalma nem engedi. De oka lenne, igen nagy oka lenne.

Hanem töprengését azért el nem árulta. Közönyt erőltetett magára s nem kérdezte: miért maradt el Beata testvér?

De mindvégig nem bírta el. Ellenállhatlanul jött rá, meg kellett tudnia.

Látszólag egykedvűen kérdezte meg. Csak utolsó nap, mikor már Mária testvér elmenőben volt.

— Miért maradt el Beata testvér? Talán beteg?

— Nem. Hanem az Andrássy-úton egy épület új fala ledőlt s két napszámos szerencsétlenül járt. Azokhoz osztották be.

— Ki osztotta oda? — kiáltott Nagymezey föl-ugorva.

— Saját kérelmére történt. Mert az egyik szegény haldokló nem tud csak tótul. Beata testvér

imádkozik vele. Ő tud a szerencsétlen szegény ember nyelvén s ő tudatta feleségével is haldokló kívánságát, hogy jöjjön tőle elbucszúzni s hozza el magával kedves madarát, a kis csízet is, melyet mind a ketten legjobban szerettek a világon. Éppen előbb jött meg a szegény tót asszony s elhozta egy rossz, ócska kalitban férje legdrágább kincsét.

Nagymezey újra leült, lesoványodott kezeit egybekulcsolva nézett maga elé. Más hangulat jött rá. Nagyon elkeseredett.

Itt hagyja őt, hogy egy otromba napszámoshoz menjen s lényének finom gyöngédségével azt gondolja!

— Az ember megbolondulhatna az élet ilyen fonák fölfogásán — gondolta.

És mégis, mégis, mintha lelke nem vergődött volna olyan nyugtalan szomjúsággal. Mintha egy más tiszta világ kristálytiszta levegőjét lélegzette volna be sérült, beteg tüdeje.

Mikor aztán a kórházat elhagyta az orvossal, éppen a pavillonokat összekötő platón ment át s ott találkozott Beata testvérrel.

A fiatal apácának egy csomó rózsza volt a kezében s szelíd főhajtással fogadta az orvos tiszteltteljes mély köszöntését.

Nagymezeyt úgy meglepte a találkozás, hogy nem is tudta köszönt-e ő is. De a mint Beata testvér

átment, magához tért. Megfordult s utána sietett. Megállította.

— Meg akartam köszönni hozzám való jóságát — kezdé, aztán elakadt.

Egyszerre gyors, mély megbánás fogta el s kalapját kezében tartva, lehajtotta fejét.

— Köszönöm — folytatá, újra erőt véve magán — köszönöm, hogy nem hallgatott rám. Azt hiszem, nem csak beteg, de sokszor gonosz örült is voltam és —

Gyorsan lehajolt és megcsókolta az apácza kezét.

— Bocsásson meg nekem.

— Én mindig mindigart megbocsátottam mindent önnek és imádkoztam, hogy a Mindenható is bocsássa meg önnek.

A mint Beata testvér elvonta kezét, egy rózsá lehullt lábaihoz a talaj márványkoczkájára.

Nagymezey fölvette s mélyen meghajolt.

— Engedje meg, hogy magammal vigyem.

— Betegnek volt szánva s ön hála Istennek, már nem az — mosolygott az apácza.

— Talán annak a napszámosnak, a ki miatt engem ott hagyott?

— Igen, annak a haldoklónak, a ki az Úrban testvérünk.

— Ha testvérünk, akkor ezt az egyet átengedheti nekem.

— Igen, — bólintott Beata testvér, — vigye el. Künn a világban ez a rózsza majd arra emlékeztesse, hogy a por le ne kösse, mert lelkének szárnyai vannak, melyekkel a legtisztább magasba emelkedhetik.

Nagymezey meghajolt, míg az apácza szelíd mosolylyal elsietett.

A kórház előtt váró elegáns fogaton az orvos is elkísérte Nagymezeyt lakására.

Ott barátai már várták. Örömmel, szeretettel, tárt karokkal, de nyugtalan kíváncsisággal is.

Mit fog tenni, ha meghallja, hogy a szép díva, a kiért majd halált szenvedett, éppen egy nappal azelőtt röppent el valahová külföldre, Bárdos Pistával.

Tehát az, a kiért vivott, azzal a kivel vivott.

De üdvözlő barátai, kik most nagy izgatottan arra vártak, hogy Nagymezeyt lesujtsa vagy vad haragba hozza ez a szenzációs hír, nagyon csalódtak.

Mert sajátos, talán önmaga előtt is érthetetlen nyugalommal hallgatta az orvost: mikor az az úton hazáig kiméletesen elmondta neki báró Bárdos Pista házasságát a szép Lilával.

Sem gyűlölet, sem harag, sem szívbéli bánat nem lobbant föl lelkében, csak unott egykedvű megvetés fogta el.

De barátai nem hitték annak, a mit aztán ők is láttak. Nem hitték az egykedvű szavaknak. Azt gondolták, ez a külső nyugalom érzékeny sértődést takar a méltatlan megaláztatásért. S mindenkép vigasztalni s szórakoztatni akarták.

Zajos ünnepléssel, féktelen, szünetnélküli vígdozással iparkodtak feledtetni vele a rázúdult bántó és megcsúfoló csalódást.

De ennek megint csak Nagymezey adta meg az árát. Meggyöngült tüdeje s elerőtlenült szervezete nem bírta még a sok mulatozást.

Orvosa, hogy megmentse, sürgősen Mentonába küldte.

De későn volt.

Fél év múlva már az utolsó levél jött onnan az orvoshoz. Nagymezey utolsó levele.

Komoly, férfias megadással, halálra készen, bucsúzott el tőle s egy névjegyet is zárt a levélbe, azzal a kéréssel, juttassa azt Beata testvérhez.

A névjegyén már erőtlen kézzel írva ez állt:

Megtaláltam az örök boldogságot.

Beata sit beata!

EGY ÚR AGYONLÓTTE MAGÁT.

A kis fürdőhely legkedveltebb gavallérja, az öreges törvényszéki elnök, Sutor, fontoskodó apró lépésekkel jött le a kora délutáni órákban a terraszra nyíló üvegteremből.

A széles folyosó fordulatanál, a lépcső kezdetén megállt s belenézett a délszaki növényektől körülvett nagy tükörbe. Komolyan és behatón vizsgálta magát.

Egészen közel hajolt a tükörhöz, majd oldalt és szemben nézte arcát, alakját. Aztán még háttal a tükörnek, visszafordított fejjel is belenézett, de mindig megelégedve önmagával.

— Semmi, semmi kivetni valót nem találhatott rajtam. — vigasztalta magát meggyőződéssel. — Személyem ellen semmi legkisebb kifogása nem lehet. És ajánlatomra csakis azért nem reagált ez a fantasztá Bodroghyné, mert nincs benne semmi idealizmus, semmi altruizmus. Csak az a nagy önzés, csak az van kifejlődve a mai asszonyokban. A ház-

ságnál is csak a nagy önzésük határoz. A kinek semmije sincs, az merő önzésből erővel is férjhez megy. Alig tud az ember megszabadulni tőlük. A gazdag meg csupa egoizmusból a világért sem akarna férjhez menni, csak a garasait olvassa. Ismerem mind a két típust.

Sutor csak imént kérdezte meg Bodroghynétól: ha elfogadja-e az ő szívét és kezét? Mire a szép özvegy idegesen kijelentette, hogy nem szándékozik férjhez menni.

A fiatal asszony mindjárt ebéd után bevette magát az üvegterembe, mert tudta, hogy ilyenkor senki nem szokott ott lenni. Ekkor mindenki kényelemben otthon marad, míg a déli nap alább nem hajlik.

Bodroghyné ott összehordott magának egy csomó újságot s leült egy pamlagszögletbe, mintha olvasni akarna. De az nyilván csak azoknak a megtévesztésére volt, a kik netán bebotlanának oda. Mert a szép asszony egy sort sem olvasott, csak idegesen tette-vette a lapokat s végre a pamlag támlájának szegve fejét, mozdulatlanul ült ott, égő haraggal szemében és szívében.

Ekkor jött utána Sutor.

Talán még azt is a saját javára számította, hogy az elegáns szép asszony, minden szokása ellenére ide sietett. Már várhatta őt s alkalmat akart adni,

hogy nyilatkozzék. Azért nagyon elbizottan, ha némi zavarral is, fogott szándékához.

Előbb sokat beszélt állásának előnyeiről. Aztán saját egyéni fontosságát a megye székhelyének a társadalmában és szép vagyoni körülményeit sorolta elő.

De mert Bodroghyné azalatt egyforma szórakozottan, szótlán nézett rá, szapora beszédben még azt is hozzátette, hogy a nőre nézve a legnagyobb kényelem, ha férjnél van. Csak aztán beszélt a szerelemről, divatosan illetlenül s ostobán filozofálva.

De ha ügyesebben is esik a megkérés, Bodroghyné elutasította volna.

Talán máskor enyhébben, barátságosabban adta volna át a kosarát. De most éppen egész a sirásig ingerült és izgatott volt. Azért is szorított olyat a csipke-nyakkendőn, a mit viselt, mialatt az elnöknek azt felelte, hogy nem megy férjhez, mert — nem akar férjhez menni.

Sutor csodálkozva állt föl és meghajtotta magát. Valami frázisba fogott, a mi rosszul sikerült. Aztán haraggal vágta vissza szép barna fejét a pamlag hátához s kezét ökölbe szorítva, egy más férfira gondolt: arra, a ki nemrég érkezett a fürdőbe s a kit tíz év előtt látott utoljára, egy kis faluban az ősi ház kertjében, virágzó almafák alatt, kora reggelen.

Ekkor a terrasra nyíló föltárt ajtón vidám csevegéssel fecskepár villant be. A két égi dalnok libegve szállta körül a termet s újra ki akart röpülni az ajtón, de a terrasról valaki beindult s a fecskék ijedten fordultak vissza.

Bodroghyné is fölkapta fejét, de nem tekintett az ajtó felé, csak fölkelte s el akart menni. De már akkor előtte állt ugyanaz, a kire gondolt s meghajtotta magát.

— Bocsánatot kell kérnem, nagyságos asszonyom. Minden szándék nélkül történt, hogy kihallgattam előbb beszédjüket. Igazán nem vagyok oka. De Sutor olyan ostobán kezdte, hogy el sem képzelhettem, mi lesz a vége.

Bodroghyné hideg fejbólintással fogadta a köszöntést, hidegen nézett el és nem felelt.

— Ha ugyan jól is esett tapasztalnom — folytatta kis vártatva — hogy nagyságos asszonyom most is olyan kedvvel löki félre megunt udvarlóit, mint egykor.

— Csak önhöz illet, Lenkey, kihallgatni a bizalmas beszédet és csak önhöz illik megbántani engemet — csattant föl az asszony.

A férfi most még közelebb jött hozzá.

— Igaz, hozzám illik, sajnálkozni vagy örülni Sutor baján, mert én már átmentem ezen. Hiszen, talán még emlékezik rá, miként bánt el velem?

— Úgy történt, a hogy saját maga akarta — s Bodroghyné félig elfordult.

— Úgy, a hogy én akartam? Így emlékszik vissza? Én pedig úgy emlékszem, hogy hűséget fogadott nekem, menyasszonyom volt. Igaz, még csak egymás közt, nem nyilvánosan voltunk eljegyezve. Mert nekem, szegény embernek, előbb illő állást kellett keresnem. Így akartam én. Emelt fővel lépni a család elé. S Romániában rövid időn jövedelmező álláshoz reméltem juthatni, azért odasiettem. No és néhány hónap múlva már fölszólítottak: mennyire vagyok? Mert kegyed jó pártit tehet.

— Én szólítottam föl? — kiáltott közbe haraggal Bodroghyné.

— Édes atyja. De természetesen előleges családi tanácskozás után, a nagysád tudtával.

— Ocsmányság! Milyen ocsmányság! — s az asszony betakarta arcát mind a két kezével.

— Mit irhattam arra mást, mint, hogy tessék, csak menjen férjhez, a gazdagsághoz! Menjen férjhez a pénzhez!

— Igen! Gyalázatosan megsértett, hogy megszabaduljon tőlem. Mert hisz másként arra a levélre, a mit szegény atyám betegen, telve aggodással irhatott önnek, ön nem lökött volna el, hanem magához ragadott volna, magának követelt volna engem! De gyáván szabadulni akart.

Bodroghyné lebocsátotta kezét arczáról s haragtól lángoló szemekkel nézett a férfira.

— Gyáván szabadulni akartam, nem kegyetlen kérdésükkel kényszerítettek rá? Legyen úgy! Azért aztán, mikor gyáván megszabadultam magától, agy- és idegláz vágott le. Én hónapokig tehetetlenül sínlődve, mint félőrült, nyomorék tengődtem. Míg... míg aztán újra megindulhattam idegen világba a szerencse után. Hogy el is értem, azért eshetett meg, mert vak düh fogott el a gazdagság után. Az első pénzt éhségen szereztem; a többi is egy ideig apránként, nélkülözésekkel jött. Míg aztán már taposhattam rajta. Gazdag vagyok és utálom a gazdagságot és utálom azokat, a kik a gazdagságért eladják magukat. És ezzel megcsalják, kifosztják azt, a ki bennük hitte az ideált. Utálom és gyűlölöm!

Bodroghyné magasra emelt fővel kifelé indult, megkerülve Lenkeyt.

— Nekünk együtt nincs beszélni valónk.

— De igen, van! — s Lenkey elállta útját. — Meg akarom kérdezni...

— Nem tartozom önnek felelni — s lábával dobbantott. — És nem tartozom önre hallgatni. Menjen utjára s hagyjon engem is a magam útján menni.

— Igen, úgy lesz — s Lenkey gúnyosan meghajolt. — Most sem jöttem volna én utjába, leg-

alább nem ily gyorsan visszatérésem után. De véletlenül olvastam nevét az itt fürdőzők lajstromában. Akkor az jutott eszembe, hogy megnézem a maga boldogságát, a mit egykor majdnem az eszem és életem árán szerzett magának. Azt nem tudtam, hogy özvegy lett. Hogy azt, a ki elvette magát tőlem, az Isten halállal büntette miattam.

— Ne mondja azt! — sikoltott a nő. — Az a szegény ember beteg volt, mikor hozzá mentem. Hisz azért lettem a felesége, mert olyan nagyon sajnáltam.

— Azért ölt meg engem, mert őt sajnálta?

— Ön szabadította meg magát tőlem, mást én nem tudok. Nem is hiszek mást. Szegény férjem tudta, hogy... hogy maga elhagyott.

— Nem hiszem, hogy ő azt elhitte volna, hogy magát, Katalin, el lehessen hagyni. Úgy tehetett, mintha elhinné, hogy lelkiismeretét megnyugtassa és pálczát is törhessen fölöttem. De Isten ítelt közünk! És ha ő elvette magát tőlem, az Isten meg elvette őt magától.

Bodroghyné az irtózat rémületével nézett Lenkeyre. Elsápadt s hirtelen fölfogva uszályát, kifelé indult.

— Megálljon! — kiáltott az rá. — Feleljen nekem, férjhez fog-e menni, mint itt híresztelik, Petréhez, ahhoz a kikent-kifent majomhoz. Feleljen!

Bodroghyné arca tűzpiros lett. Most már visszafordult, szembe Lenkeynek.

— Nem vagyok köteles felelni. És Petre ritka szép fiatal ember, a mi mindenesetre nagyon számít a férfinál, szép, gyönyörű.

Most Lenkey is piros lett s ő lépett hátra, míg Bodroghyné közelebb ment hozzá.

— S én... én gyűlölöm a vad, szenvedélyes, megbizhatlan, dühöngő embereket, a kik a más életét megrontják, földulják. És iszonyodom tőlük, mint a természeti gonosz erőktől.

Gyorsan, hevesen beszélt s aztán elfutott, de még hallotta, a mint utána zúgott Lenkey haragja:

— Én pedig gyűlölöm az ilyen nőt!...

Többet már nem hallott Bodroghyné, mert sietve végigfutott a folyosón, át lakásába.

Ott magára zárta az ajtót, ledobta magát a pam-lagra s heves sírásba tört ki. Soká, soká sírt. Azalatt jöttek-mentek, beszéltek ajtaja előtt az ismerősök. Egynémelyik be is kopogtatott. De Bodroghyné nem akart senkit látni, senkivel beszélni.

Elmult fájdalmakat élt át újra, éppen olyan hevesen, kínnon, mint egykor. Vagy talán még hevesebben most, mikor Lenkeyt újra látta. Az nem enyhítette, hogy egykori vőlegénye is szenvedett s nem engesztelte, hogy még többet szenvedett. De sőt ez még inkább föllázította ellene. Haraggal,

fájdalommal gyűlölte még azért is, hogy mindketten annyit szenvedtek Lenkey büszke daczossága miatt.

Mert hiszen, ha beteg, aggódó, szegény édes atyja, ki féltette annyira szeretett, egyetlen leányát a szenvedélyes, természetén uralkodni nem tudó Lenkeyre bízni s ha ezért atyja talán úgy irt neki, hogy meg is sértődhetett, de mi volt az és mi minden e világon kettőjük életboldogságához képest?

És Lenkey azt rombolta össze! Gőggel, gúnynyal törte szét szerelmüket s dobta menyasszonya lábaihoz.

És most mindezért még őt gyűlöli? Hisz miket mondott neki?

Fejét két kezébe szorítva, gondolkozni kezdett. S még jobban lázongott, fölháborodott a sértésen, miket egykori vőlegénye rázudított. Mikor még azt is szemére vetette, hogy ő, Katalin, eladta magát. Férjhez ment a pénzhez.

Gyalázatos!

Iszonyúan gyalázatos!

Majd elégtétellel gondolt rá, hogy ő is iparkodott megsérteni olyan érzékenyen, a mint csak tudta. De ebben a nagy fölindulásban ostobaságot is követett el. Olyanokat beszélt, mint egy szobaleány. Azt hányta föl, hogy Lenkey nem szép, hanem Petre szép, gyönyörű.

— Oh, éppen mint egy szobaleány! — s a szép özvegy idegesen vont a végig kezét homlokán.

De aztán az jutott eszébe, mennyire megharagudott azért Lenkey. S így ez a fegyver is jó volt, hogy sújtsa vele.

Ilyen haragban nem is látta Lenkey Miklóst, csak egyszer, régen, mikor még olyan hatalma volt fölötte, hogy egy szavára elcsitult a nagy harag. Egy kedves szóra megszeliidült s ökölbe szorított kezei az ő kis kezében erőtlennül remegtek.

Milyen nagyon is szerette őt ez a heves, szenvedélyes ember! Hányszor látta szobájának ablakából Miklóst éjjel órákig járni kertjük mellett. Vagy ott állt egy szomszédos halmon hóban, esőben, csak azért, hogy az ő ablakából kiáradó világosságot lássa. És akkor, mikor azt hitte, hogy más érdekli őt, akkor tört ki olyan vad haragja, akkor azt kiáltotta:

— Holttestemen át juthat csak magához! Megölöm magamat, itt az ajtaja előtt!

Mire ő aztán megfogta kezét s azt mondta:

— Akkor öljön meg előbb engem, Miklós.

Erre Lenkey sírva borult le előtte s ruhájába temette arcát.

Ma, most, újra látta ezt a borzasztó haragot Lenkey szemébe. S úgy borzongott, mint akkor.

Fölkelt a pamlagról s az ablakhoz ment.

Ott künn azalatt bealkonyodott, a felső sétány egészen üres volt. S csak távolról hallatszott a parki zene. Mindenki lent volt ilyenkor s a nagy fürdő-épület mintha kihalt lett volna.

Bodroghyné föltárta az ablakot. S fáradtan, ki-merülve hajtotta fejét kezeibe, mikor egyszer éppen ablaka alatt valaki fölkiáltott:

— Egy úr agyonlőtte magát!

Bodroghyné visszatántorodott.

— Miklós! Hát úgy megsértettem! — sikoltott. Fölrántotta az ajtót s kifutott, végig a folyosón a fordulónál levő első ajtóhoz, hol tudta, hogy Lenkey szállva van s benyitott a szobába.

Ott pedig Lenkey az asztalnál állt. De az ajtóhoz ugrott s fölfogta az előre roskadó Bodroghynét.

— Katalin?... Katalin! Katalin! — ismételte, egyre mindjobban magához szorítva a nőt. — Az Isten áldjon meg, édes madaram, édes, édes drágám! — már nem is tudta, mit beszél. Karjára vette s a pamlaghoz vitte.

Miklós... te... te... én — dadogta a nő, meg-megrázkódva. Aztán átölelte Lenkey nyakát s görcsös, fuldokló zokogásba tört ki.

Lenkey megnyugtatóan simogatta arczát.

— Ne sírj, ne sírj szerelmem! Soha nem hallod többé azokat a gonosz szavakat, a miket ma mondtam! Soha!

— Én, én, Miklós... én kérlek, én! Hogy bocsásd meg nekem a gonosz és ostoba szavakat és bocsásd meg édes atyámnak, ha csupa nagy szeretetből irántam, vétett ellened! Hisz én mindent, mindent jóvá teszek! — beszélt gyorsan, szakadozva Bodroghyné. — Csak meg ne halj! Meg ne halj! — s erősebben, mintha azzal visszatarthatná, kulcsolta össze karjait Lenkey nyaka körül.

Hogy ki volt az az úr, a ki meglőtte magát, azzal egyikük sem törődött, hisz az egész föld összes emberisége nem élt most számukra. Csak azt az egyet tudták, hogy minden szenvedésnek még emléke is el fog most már mulni. Mert egyik sem vétett a másik ellen s szerették egymást most is, mint egykor, a hogy mindig, a harag, a nagy gyűlölet közt is szerették egymást...

Este az étteremben, hol Bodroghyné Lenkey kárján jelent meg, a fürdőorvos elsőnek üdvözölte a jegyeseket. Tőle tudták meg, hogy egy utazó ügynök lőtte, vagyis inkább lődözte meg magát, elköltött rábizott pénzek miatt.

De baja nem lesz. Sőt talán e miatt meg is bocsátják a hibáját.

Az orvos aztán kezeit vigan dörzsölve tovább beszélt Bodroghyné eljegyzését. Mert hisz egy kis fürdőhelynek nagy reklám az ott kötött fényes házasság. Először is Sutornak mondta el.

Az öreges gavallér e hírre ingerülten fortyant föl.

— Ilyenek ezek a szecsessziós asszonyok, csupa egoizmusból áll testük-lelkük. Ez is alig látja meg ezt a jött-ment embert, alig szól vele néhány szót s csak azt hallja róla, hogy gazdag, már a nyakába veti magát! Nem találja, tisztelt doktor úr is, hogy az ettől az okos asszonytól nagy ostobaság a pénzét így vaktában rábizni valakire, a ki nincs szolidus államhivatalban?

ANNA JÁCZINTJAI.

I.

Két nappal karácsony előtt Budapest egyik előkelő virágkereskedéséből sietve jött ki egy gondolkodó, okos tekintetű, szép fiatal úri leány. Kis csomagot hozott onnan, melyet gondosan betakart. Nyilván féltette a fagytól a benne lévő jáczint-hagymákat. Csak három darab volt, pedig hatot szeretett volna venni ajándéku! saját magának. De a költség nem futotta ki. Mert előbb, mikor kész munkáját — egy hímezett nagy plüss asztalszőnyeget, melyen három hétig dolgozott — átvette a megrendelő kereskedő, az ígért munkabérből mindenféle kifogásokkal levont neki három forintot.

Pedig a fiatal leány már előre kiszámította, mire mennyit fog fordítani abból a pénzből.

Most hát többféle kiadásánál kellett tekintetbe venni a hiányzó három forintot. Így a jáczint-hagymáknál is.

Ez a szép úri leány az elszegényedett, elpusztult Oltvay-család egyetlen gyermeke volt, ki a nagy szerencsétlenség után, mely először vagyontól, aztán szüleitől fosztotta meg őt, egészen egyedül s szegényen, árván maradt. Látta, hogy senkie sincs, senkiben sem bízhat, senki sem törődik vele, egészen magára hagyva áll a világban. Gyöngébb jellemű leány kétségbeesve összeroskadt volna, de Oltvay Anna bátor kis szíve nem csüggedt el. Összeszedte az elpusztult nagy vagyont megmaradt csekély morzsáit s feljött a fővárosba, munkával keresni meg a «mindennapi kenyeret». A Lipót-utczában egy régi ház kis udvarszobájában lakott az öreg házmester-párnál, a kik egykor a jobb időkben az ő cselédek voltak s most gyámkodó szeretettel szolgálták ki.

A mint most Anna hazafelé ment, elégedetten gondolt arra: milyen jól választott magának karácsonyi ajándékot! Mert ha vízzel telt üvegekbe ülteti a jáczinthagymákat, heteken át, napról-napra öröme lesz bennök, a mint hajtani, nőni, bimbózni fognak és végre, ha kivirítanak! Milyen szépség, milyen illat!

Ilyen kellemes hangulatban, óvatosan sietve, hogy el ne csúszszon a sikosra fagyott járdán, befordult a Lipót-utczába. De ott már valaki el is esett, mert az utca közepén két hordár emelgetett egy urat.

Esetleg senki sem ment arra s mire Anna hozzájok ért, az egyik hordár már elfutott, míg a másik féltérdre ereszkedett az eszméletlenül fekvő úr mellé s fejét fölemelte.

Ekkor meglátta a fiatal leányt s megszólította.

— Kérem, nagysága, ennek az úrnak ki kellene a zsebéből venni a kendőt és bekötni oldalt a fején a sebet, mert a lecsepegő vér a szemébe fut.

Anna rögtön a saját zsebkendőjével törölte le a vért a sebesült homlokáról. Kissé megijedt, de akkor rettent csak meg, mikor a még mindig eszméletlen fiatal férfi arcát meglátta.

— Istenem, mi történt vele, Gálosi? — kérde az ismerős hordártól.

— Hát, kérem alásan, erre megyünk az öcsém-mel, az az úr meg előttünk úgy elvágódott a sikos kövön, mintha lecsapták volna. A János el is futott telefonozni a mentőkért. De tán tessék be is kötni azt a sebet a homlokán?

Anna megpróbálta bekötni. Erre a sebesült fájdalmas szisszenéssel föleszmélt.

— Mit csinálnak velem? Betörtem a fejemet?

— Nem nagyon lesz, kérem alásan — biztatta a hordár. — Csak el tetszett esni.

— Tetszett a manónak! — mordult rá az úr s föl akart kelni, de fájdalmas nyögéssel visszaesett.

— Hisz eltörtem a lábamat! — kiáltott haraggal. Mért nem hív segítséget?

— Már elszaladt az öcsém s a mentők egyben itt lesznek. De tartsa csak, nagysága, a nagyságos úr vállát, még magam is elfutok.

— Ki van itt még? — kérde a sebesült visszafordítva fejét, mert Anna önkéntelenül hátralépett, mikor ő föleszmélt. De most gyorsan újra mellé térdelt s átfogta a vállát, még a hordár elfutott.

— Én vagyok, Zsarnóthy, Oltvay Anna. Éppen erre mentem. Úgy meg vagyok rémülve, hogy ilyen szerencsétlenül járt!

— Maga az, Annuska? Maga? Soha ilyet! Engem baj ér s az én egykori kis barátnőm itt terem segítségemre, mintha az égből szállna le hozzám!

— Hisz bár tudnék segítségére lenni!

— Már tudott. A legelső segítséget magától nyertem. S most még az a bolond hordár nagysádra is hagyott, hogy támogasson. Szép dolog, hogy így terhére vagyok.

— Ne mondja azt! De nem kell valakit tudósítani, hogy önt milyen nagy baj érte? Valami rokonát? vagy orvos ismerősét? szívesen megteszem.

— Köszönöm, nem. Nincs senkim, a kinek rész-

vétét és segítségét óhajtanám. De nagysád részvétét szeretném továbbra is megtartani. Persze most egyhamar nem mehetek magukhoz megköszönni a jóságát — próbált tréfálni Zsarnóthy. — De remélem, gondol reám azalatt, míg kiépülök.

— Nagyon sokszor fogok gondolni magára és sokszor fogok tudakozódni is az által a hordár által, a kit régebben ismerek.

— A ki most már becses közös ismerősünk lesz — tréfált Zsarnóthy.

Ezalatt többen jöttek arra. Mindannyi megállt s följárlotta segítségét. Néhányan ott is maradtak, várni a mentőket vagy talán, hogy meghalljanak valamit abból, a mit azok ketten olyan halkán beszélnek.

A mentők nemsokára megérkeztek, hogy a sebesültet kórházba szállítsák.

Mikor elindultak, Zsarnóthy bucsúképen még egyszer megfogta Anna kezét.

— A viszontlátásig! A bizonyos viszontlátásig! — ismételte.

Oltvay Anna azután lakására sietett.

Csak szobájában vette észre, hogy a magának vett karácsonyi ajándékot valahol elvesztette. De most már nem igen bánta a jáczinthagymákat, csak Zsarnóthy-t sajnálta.

Gondolatokba merülve vetette le felöltőjét, ka-

lapját s gépiesen ment az ablakhoz. Összetűzte a durva olcsó csipkefüggönyt, talán hogy az udvaron járókelők nyüzsgése s betekintgetése ne zavarja és ezzel mintegy kizárva magától a külvilágot, leült a szegényes kis szoba egyetlen székére az asztal mellé. Rátámaszkodott két karjára s arcát betakarta kezével. Mert egyszerre előtte állt a boldog múlt, melyre pedig ő már nem is akart visszaemlékezni, hogy a szűkes jelen sivárságát s a szomorú egyedüliség rideg elhagyatottságát ne érezze olyan nagyon s el ne veszítse lelke bátorságát a jelenhez.

De most, hogy Zsarnóthy Bélát viszontlátta, ezek az emlékek egyszerre föltámadtak. A vidám, a boldog napok fényes melege, mikor még szüleinek gyöngéd gondoskodó szeretete vette körül s oly szabadon élt az ősi kastélyban s a régi parkban, mely az egész világ volt az ő számára — s egészen az ő világa volt! Zsarnóthy akkor gyakran volt náluk s a vidám, gondtalan, de derék fiatal embert szülői kedvelték s Anna jó barátjának tartotta.

De Zsarnóthy aztán Bécsbe költözött, hol előkelő hivatalt kapott. Őket pedig ezután annyi szencsétlenség érte s a fiatal emberről nem hallottak többé s nem gondoltak rá.

S Annának most egyszerre eszébe jutott Zsar-

nóthy utolsó látogatása náluk; milyen vidáman bucsúztak el egymástól.

Akkor még nem is sejtette senki, hogy az a legutolsó tavasz volt, melyet ők a boldog otthonban, Boldván töltöttek. Künn voltak mindnyájan a parkban s ők ketten Zsarnóthyval milyen gyermekes örömmel mulattak! Hogy futottak versenyt a hársfasorban, le a tóig, a hol az anya-hattyú éppen a kicsinyeit sétáltatta a pázsitos parton. S a pompás büszke madár kígyózó fehér nyakát mint nyújtogatta sziszegve feléjük, míg ők kaczagva tértek ki neki s futottak odább. Miczi pedig, a szelid őz, kötelességének tartotta velök szaladni s bolondos ugrásokkal törtetve előre, ő lett a győztes a versenyfutásban.

Anna mosolygott, aztán fölsóhajtott. Azóta nem látta Zsarnóthyt.

II.

Másnap reggel ugyanaz a «közös ismerős» hordár már nyolcz órakor jelentkezett Annánál.

— A nagyságos úrnak levágják a lábát — újságolta legelőször is és csak aztán adta át Zsarnóthy névjegyét, melyre írónnal azt írta:

«Kedves Anna nagysád! Folytassa kérem az irgalmas nővér szerepét és látogasson meg. Mon-

dani valóm van. Higgye azt, hogy rokonom és jöjjön!»

Anna elment az öreg házmesternével a kórházba.

Zsarnóthynak külön szobája volt s Annát oda vezették.

A nagy ablakon kiméletlenül tódult be a reggeli világosság és Zsarnóthy halálsápadt arcza megijesztette Annát.

Kezét összekulcsolva hozzá sietett.

— De Istenem! meg kell annak történni? Nem lehetne másként? — kérde meghatva.

— Nem, csakugyan nem lehet másként — mosolygott Zsarnóthy lemondással — béna leszek, Annuska. De kérem, ne sírjon. Igazán, nem is érdemlem. Olyan léhán, könnyelműen, olyan senkivel nem törődve mentem tegnap a saját örömeim után, hogy a felsőbb hatalmaknak elég okuk volt engem leütni. És még jó, hogy megelégesznek az egyik lábammal.

— Ne tréfáljon, mert az így még szomorúbb.

— Az a szégyen oly szomorú, ugy-e, hogy két óra múlva béna koldus leszek?

— Nem azt értem. Hisz az még dicsőség is lehet, mint a kik csatában szenvednek ilyen veszteséget. De én azért sajnálom magát, hogy így szenved és még mennyit fog szenvedni!

Zsarnóthy nyugtalanul tekintett rá.

— Nem azért kérttem ide, hogy panaszkodjam — mondta sóhajtva. — Hanem az a tegnapi hordár beszélt ma nekem, hogy maga, Annuska, egyedül lakik, mert a szülei, szegény jó szülei elhaltak. Valami vasúti vállalkozót emlegetett, a ki szerencsétlenségbe vitte a családot. Nem akartam tőle többet kérdezni, azért kérttem ide magát, szegény Annuskám. Mondja meg kérem: mi történt? Hogy jött a borzasztó szerencsétlenség? Egészen tönkre jutottak?

— Nehéz csapások értek minket. Szegény szüleim sokat bántottak, annyit bántottak, hogy végre nem bírták elviselni . . . s én egyedül maradtam. De önnek most nem szabad a mások sorsával föl-izgatni magát. Olyan nagy fájdalmat kell majd átszenvednie . . .

— De így egyedül maradni! Ilyen nagy városban, barát, támasz nélkül. Tudja-e, hogy a magam baja mellett ez nagyon gyötör most?

— Ne bánja azt most, kérem.

— Beszéljen valamit magáról gyorsan, míg az orvosok nem jönnek. Igaz, hogy most kénytelen másoknak dolgozni?

— Csak magamért dolgozom — sóhajtott szeliden a leány. — Pedig, oh, milyen szívesen dolgoznék szüleimért is.

— Hol volt tegnap akkor? — faggatta nyugtalanul Zsarnóthy.

— Tegnap? — s a leány képe elmosolyodott. — Karácsonyi ajándékot vettem.

— Kinek?

— Magamnak.

Mit? De mit? — sürgette Zsarnóthy.

— Három jáczinthagymát. De el is vesztettem.

— Úgy van. A hordár azt hitte, az enyim az a csomag. Itt van. Hála Istennek, hogy csak azt vette magának karácsonyi ajándékul! És hála Istennek, hogy éppen akkor ment arra! — aztán órájára nézett. — Most már jönni fognak az orvosok. Isten vele, édes kis barátnőm! Látni akartam magát, mielőtt a dolgon átesem. Most már menjen haza. Nagyon köszönöm, hogy eljött, mert féltem, hogy nem lesz bátorsága hozzá. De most menjen haza, Anna, áldja meg az Isten!

— Isten áldja meg és őrizze meg magát — szólt szeliden. — De én nem megyek most haza, hanem a templomba megyek és imádkozni fogok magáért... azalatt míg...

S Anna gyorsan kiment az ajtón.

— De aztán jöjjön vissza. Jöjjön vissza! — halotta még Zsarnóthy.

Anna gyorsan távozott a kórházból, az öreg házmesterné alig bírta utána tipegni. De lakásuk

közelében elbucszúzott kísérlőjétől s az Angolkis-asszonyok templomába sietett. Ott térdre borult a Szűzanya képe előtt a fehér liliumokkal ékesített oltár lépcsőjén s imádkozott Zsarnóthyért.

Egyetlen pillanatig sem jutott eszébe, hogy az semmit sem tett, a mivel azt tőle megérdemelné s a mi által hozzá közelebb jött volna, mint eddig volt. Csak sírt és imádkozott buzgón, áhitattal, hogy az a szegény fiatal ember ne szenvedjen sokat. Talán még azt is kérte az égtől, hogy inkább ő is osztozzék annak a fájdalmából. Nemes leányszive erre is képes volt.

Sokáig térdelt ott a fehér liliumokkal ékesített szent-Szűz képe előtt, mintha félt volna, nehogy előbb hagyja abba az imádságot, mint a mütét véget ér.

Végre mégis fölállt s a közeli lakásába tért.

A hordár már ott várta s nagy örvendezve jelentette, hogy a mütét szerencsésen sikerült. Az orvosok meg vannak elégedve, semmi baj nem lesz.

Elmondta aztán, hogy a nagyságos úr igen derekasan viselte magát. Neki az ápoló beszélte, a ki komája. De most már kéreti Zsarnóthy Oltvay Anna kisasszonyt: jönne el okvetlenül még ma hozzá.

Még egy megbizást adott neki a nagyságos úr, de azt el nem mondhatja.

III.

Anna elment.

Csak néhány perczet akart a kórházban tölteni. A szent este közeledett, annak egynegyed óráját oda akarta ajándékozni a szenvedőnek.

Tudta, hogy nyugodtnak, igen nyugodtnak kell ott lennie, hogy a beteget föl ne izgassa. Mégis mikor meglátta Zsarnóthyt, félrenézett és reszketve megállt.

— Jöjjön közelebb, Annuska — szólt csöndesen, halkán Zsarnóthy. — Már nagyon is zaklatom. De lássa, hisz évekig nem láttam. Azt ki kell pótolnunk. Az orvosok azt mondják: a gyógyulás biztos. Magam nem hittem egészen benne s arra a másik esetre is rendelkeztem. De ha fölépülök, annál jobb. Üljön, kérem, ide mellém, Annuska...

— Hála Istennek! Hála Istennek! — ismételte Anna csöndesen, míg leült az ágy mellé a székre.

— Milyen jó is maga hozzám, Annuska, mikor én pedig olyan nagyon hibás vagyok magával szemben. Igen, az úgy van. Ne is nézzen rám olyan csodálkozva. Mert lássa, miért nem kérdezősködtem én maga után azalatt a hosszú idő alatt, míg nem láttam? Kötelességem is lett volna.

— Oh, ne tegyen magának szemrehányást! Mért lett volna kötelessége kérdezősködni?

— Nemcsak kérdezősködni lett volna kötelességem, hanem föl kellett volna ajánlanom tanácsaimat, szolgálatomat. Vagy nem kötelessége-e minden becsületes férfinak a jó ismerős nemeslelkű nőknek szerencsétlenségökben följánlani becsületes támaszukat? De én senkire sem gondolva, csak a saját bolond hiúságomnak éltem és könnyelműen futottam bolond asszonyokkal bolond utakon. A sors aztán oda vágott a maga lábaihoz, Annuska. És maga segítségemre jött. Lehajolt hozzám! Tudja-e, hogy ez az Isten ujja? Elhiszi nekem?

Anna mosolyogni próbált s fejével bólintott.

— Ha elhiszi, akkor követni is kell az Isten intését is... és feleségül kell jönnie hozzám. Persze szomorú lesz magának, ha béna férje lesz, de vagyonos vagyok s minden gondtól meg lesz mentve. Vagy? — kérde aggódó tekintettel — van valaki, ki... a kit...

Anna nemet intett.

— Most én mondom, hála Istennek. Tehát, ha fölépülök, egybekelünk. Egy villát veszek itt az Andrassy-úton. Nagy árnyas fákkal, a kertben gyepes terekkel, sok rózsával. És sok-sok jáczintot is fogunk ültetni. De ne sírjon Annuska, hisz ha nem akarja...

— Akarom — suttogta Anna s megfogta Zsarnóthy kezét.

— Úgy jól van minden — sóhajott könnyeb-
bülten a beteg. — Higyje el, igen boldogok le-
szünk. Milyen szép karácsony-est, ugy-e? Soha
ilyen boldog még nem voltam. Pedig, ha meg-
gondolom, hogy béna koldus lettem ma . . . És
mégis milyen boldog karácsony-est ez!

Aztán elhallgatott s szemei lezáródtak.

IV.

Anna imára kulcsolt kezekkel szótlánul ült az
ágy mellett s csak szívében reszketett egy szent
érzés s csak könnyei mondták: milyen boldogok
leszünk, milyen boldog karácsony-est!

Nem is tudta, hogy siet az idő előre s hogy az
este beállt. Csak egyszerre szívével vette észre,
hogy a beteg nem fekszik már oly nyugodtan. Lé-
legzetvétele gyorsabb lett s feje megmozdult.

— Annuska — szólította halkán. — Énekeltél?
Hangodat hallottam. De szép, de édes az a dal.
Nyisd ki az ablakot, hogy a hűs lég bejöjjön
hozzánk! Nyisd ki az ablakot, édes kis feleségem . . .
Olyan nagy a hőség . . . olyan . . .

Anna ijedten kelt föl s vőlegényére hajolt. Azt hitte,
Zsarnóthy álmodik, de látta, hogy az nyitott szemek-
kel zavarosan néz föl a magasba, hogy félrebeszél.

— Mennyi jáczint — susogta. — A feleségem
szereti. Neki vigyétek, Annuska, oh, Annuska!

Anna rémulten szólította nevén, most először.

— Béla, édes Béla! — de Zsarnóthy nem hallotta. Édes suttogással, gyöngéd szerelmes szavakat mondott feleségének. Künn járt vele a kertben a nagy fák alatt s folyton érezte a jáczintok illatát.

Az ápoló irgalmas nővér az orvost hívatta, ki sokára jött s csak sietve, mert a karácsonyesthez már elegáns estélyi öltözetben volt. De letette keztyűit, valamit rendelt, suttogott az irgalmas nővérrel s azzal elment.

Anna remegő kérdésére az apácza azt mondta, hogy az orvos aggódik.

— Az Istenért, mi történt vele? — kérdezte szorongva a leányka.

— Beállt a sebláz s most fél az orvos, hogy az vérmérgezésből támadt és hogy a seb megüszkösödhetik. Akkor a beteg meghal. -

Anna fölsikoltott s kezét tördelte.

— Az nem lehet! Nem lehet! Oh, Istenem! hogy lehetne az? Hisz azt mondták neki, hogy minden jól van. Veszély hát nem jöhet!

Az orvosok azt mondták, de a sors máskép intézte.

V.

Zsarnóthy láza mindjobban emelkedett. Egy ideig még beszélt Annához, mint érezte a jázmin

illatát s a forró nyári nap égető hevét a kertben. De hova-tovább beszéde összefüggéstelen lett s csak olykor hallatszott még ajkáról Anna neve.

Végre elhallgatott s teljesen eszméletlenül feküdt.

A láz ölö lángja összecsapott fölötte.

Anna ott térdelt ágya mellett, kétségbeesett aggodalommal figyelte lázas lihegését.

A szentjéj utolsó órájában megkonduló harangszóra fölriadt. Mintha el akarta volna hallgattatni a harangzúgást. Aztán újra letérdelt és újra kérte az Istentől vőlegénye megmentését.

Majd elmúlt az éjféli mise ideje is. De a karácsonyestre érkező szent ünnep reggele Annának nem világosságot, hanem sötét gyászt hozott. Mikor pedig a fölkelő hideg fehér téli nap is betekintett hozzájuk, már akkor Zsarnóthy körül az örök sötétség árja hullámozott. El is borította s a fiatal élet kialudt.

VI.

Mikor Anna visszatért lakására, asztalán egy nagy jáczint-bokrétát talált.

Előtte való nap rendelte meg a hordár által Zsarnóthy, ki estére aztán oda is vitte. Anna kábultan nézte a virágokat.

Mindaz, a mit az utolsó huszonnégy óra alatt

átélt, olyan súlyosan nehezedett lelkére, mintha évek fájdalmát, bánatát élte volna át.

Ezek a virágok itt éltek, virultak, míg az, a ki küldte, vőlegénye, meghalt! Meghalt s első és utolsó ajándéka túlélte őt...

Anna leborult az asztalra, a virágokra hajtva a fejét, heves, kétségbeesett sírásra fakadt.

Pedig a jáczintbokréta nem volt utolsó ajándéka vőlegényének. Mert néhány nap múlva megtudta, hogy Zsarnóthy Béla továbbra is szeretettel gondolkodott róla.

Még a műtét előtt, ott a kórházban, végrendeletet íratott s vagyonát menyasszonyára, Oltvay Annára hagyta. Azzal a kéréssel, hogy ha majd a villa kertjében a jáczint virulni fog, gondoljon reá.

TARTALOM.

	Oldal
Tíz év múlva —	5
A szűkölködők ...	27
Utálatos	40
Iza legdrágább kincse	49
A jó parthie anyja	63
Ticza királynő lett ...	73
Jelmezbálon ...	87
Beata sít beata	107
Egy ur agyonlőtte magát	... 123
Anna jáczintjai —	136

A Szent-István-Társulat kiadványai.

Fabiola, vagy a katakombák egyháza. Irta <i>Wiseman Miklós</i> . Angol eredeti után fordította <i>Haudek Ágoston</i> . Steinle Ede lovag által rajzolt képekkel. 4-rét kiadás. Fűzve kor. 4.80, kötve ...	Kor. 7.—
Ugyanaz, egyszerűbb kiadásban, nyolczadrét alak. Fűzve kor. 2.40, kötve ...	3.60
A megszabadított Jeruzsálem. Irta <i>Torquato T.</i> Olaszból fordította <i>Jánosi Gusztáv</i> . Két kötet. Díszes vászonkötésben vörösmetszéssel kor. 6.80, aranymetszéssel ...	7.60
Mindszenti Gedeon legújabb költeményei. Fűzve kor. —.60, kötve ...	1.—
A Csendes-Oczeánon. Utazási élmények. Irta <i>May Károly</i> . Német eredeti után ford. <i>Szekrényi Lajos</i> . Kötve ...	6.—
A keresztény nő. Képekkel. Irta <i>Ruschek Antal</i> . Díszes vászonkötésben ...	3.—
Művészettörténeti korrajzok. Bevezetésül a képzőművészetek egyetemes történetébe. Irta <i>Divald Kornél</i> . I. kötet. 86 képpel. Ára fűzve kor. 2.—, kötve kor. 2.40. — II. kötet. 75 képpel. Fűzve kor. 2.40, kötve ...	2.80
Áhitat szárnyain. Himnuszok és vallásos költemények. Akantisz V. rajzaival. Irta <i>Bán Aladár</i> . Színes borítékba fűzve ...	3.—
Az Úr Jézus születőföldjén. Paur Géza 38 rajzával. Irta <i>Huber Lipót</i> . Színes borítékba fűzve ...	3.—
Márta naplója. A női ifjúságnak ajánlja a Szent-István-Társulat. Kötve ...	2.40
Magyar drámai mesék a magyar ifjúság számára. Irta <i>Pintér Kálmán</i> . Angol félvászonköt. ...	2.—
Szent Imre herceg élete. Élet- és jellemrajz. Irta <i>dr. Karácson Imre</i> . Kötve ...	1.20

A Szent-István-Társulat kiadványai.

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig tíz kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára csinos félvászonkötésben,
színes borítékban 60 fillér.

Az I. II. III. IV. kötet tartalma :

Elbeszélések a magyar nép számára.

Irta *Vincze Alajos*.

Az V. kötet tartalma :

A műhelyből. Elbeszélések magyar iparosok
életéből. Irta *Bodnár Gáspár*.

A VI. kötet tartalma :

Tanulságos történetek. Irta *Kincs István*.

A VII. és VIII. kötet tartalma :

A magyar nemzet története. Elbeszéli *Bodnár G.*

A IX. és X. kötet tartalma :

A magyar föld. Irta *dr. Sziklay János*.

Mindeme könyvek megrendelhetők a

Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában

(Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28b. sz.)

Részletes könyvjegyzékkel kívánatra ingyen és bér-
mentve szolgálunk.

